

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING
„OOST EN WEST”

INHOUD: — *Premie: Insulinde Kalender.* — *Beschouwingen over het adatrecht van Ned.-Indië.* — *Van Week tot Week.* — *Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.* — *Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers.* — *Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht.* — *Suriname.* — *Curaçao.* — *Uit den Verre Vreemde.* — *Ingezonden.* — *Van onze adverteerders.* — *Berichten der afdelingen.* — *Nagekomen Berichten.* — *Mededeelingen.* — *Fin. Berichten.* — *Met pensioen.* — *In Nederland aangekomen Verlofgangers.* — *Mutatiestaat van 3 tot 10 Dec. 1930.*

Premie: Insulinde Kalender.

Ter aanmoediging van het toetreden tot onze Vereniging, heeft het Hoofdbestuur een premie uitgelooft — voor zolang de voorraad strekt — aan elk lid dat in het tijdvak van heden tot einde December van dit jaar, een nieuw lid, of meer leden, aanbrengt.

Die premie bestaat in den bekenden, typografisch als anderszins, bijzonder fraai uitgevoerden Insulinde kalender 1931 (Uitgave Weenenk en Snel, 's Gravenhage).

De kalender werd bewerkt en van foto's voorzien door den heer dr. W. G. N. v. d. Sleen te Haarlem en is in den handel voor f 3.50 verkrijgbaar.

P. S. Zij, die na 1 October 1930 als lid tot de Vereniging toetreden (minimum contributie f 5.— per jaar) ontvangen gratis, het Koloniaal Weekblad voor het laatste kwartaal van dit jaar en hebben vrijen toegang tot de lokalen der vereeniging alsmede tot tentoonstellingen, lezingen, voordrachten enz.

Beschouwingen over het adatrecht van Ned.-Indië.

Hoe komt een adatrechter achter de feiten?

(vervolg en slot)

door

Mr. Drs. P. A. F. BLOM.

Aan de derde afdeling van het IIe deel van het adatrecht van Nederlandsch-Indië van Mr. C. van Vollenhoven is een eind gekomen en is met de vierde afdeling: Inlijsting van het adatrecht in het rechtsgeheel van Nederlandsch-Indië een begin gemaakt.

Zagen wij reeds in vorige beschouwingen in het algemeen, wat het bewijs van feiten voor den rechter ons brengt, ik zal niet nader over de loochening, noch over het godsoordeel, inclusief beslissingsced uitwijden, al zou ik even willen opmerken, dat godsoordeel ons al heel middeleeuwsch in de ooren

MODES-FOURRURES „Galerie Moderne”

GROOTE SORTERING

Japonnen - Bontmantels

Wollen Goederen

Gevers Deynootplein 16-17-18

SCHEVENINGEN

Telefoon 54169

HET GEHEELE JAAR GEOPEND

Speciaal Huis voor het betere genre

5030

klinkt, doch de beslissingseed daarentegen ons modern-bekend aandoet.

Het getuigenbewijs moet de aandacht trekken temeer, omdat de ingewijde weet, dat, gezien den stand van onderwijs en schrijfkunst — al verbetert die ook — dit vanzelf getuigenbewijs tot het voornaamste middel maakt. Iets onbegrijpelijks of ongeloofelijks lijkt de bewering uit Tenimbar, dat men daar geen getuigenbewijs kent, wat wel ernstig nader onderzoek vereischt.

Naast den toevalligen getuige, die moet vertellen, wat hij weet en hoe hij het weet, staan de opzettelijke getuigen bij rechtshandelingen. Het verschijnsel van het liegen van getuigen, wat universeel is, hetzij dat daaraan een opzettelijke handeling aankleeft dan wel een verkeerd waarnemen ter goeder trouw dus, is te over bekend om daarbij lang stil te staan, door de een of andere wijze van eedsafneming brengt men de zaak geen stap verder, daar men voor afwerende invloeden wel zorgt. Vanzelfsprekend is, dat dit natuurlijk geldt voor toevallige getuigen.

Opzettelijke getuigen zijn ons, Westerlingen, goed bekend, men denke eens aan de getuigen bij de notarieele akte, aan de verklaringen voor den ambtenaar van den burgerlijken stand om daarmee te volstaan, echter dient deze soort naar adatrecht niet voor de deftigheid of om voor later bewijs in rechte aanwezig te zijn, doch de transactie te steunen door kenbaar te maken, dat ze huns inziens met het adatrecht strooken en dat zij haar niet te eeniger tijd zullen twisten.

Over het getuigenbewijs en wat voor fraaiigheden daarvoor den Gouvernementsrechter, middels Wetboekenrecht is opgedrongen, die te oordeelen hebben in civilibus, waar het adatrecht betreft, zullen wij niet verder uitwijden.

Reeds eerder is opgemerkt, dat het schriftelijk bewijs nog weinig betekenis heeft, al zal dit mettertijd toenemen. Dat er oorkonden, documenten of juridische schrifturen adatrechtelijk bestaan, die kunnen dienen voor bewijs van feiten, valt niet te ontkennen, ze bestonden van ouds, talrijke voorbeelden zijn in Oud-Java en Oud-Bali te vinden, zich in hoofdzaak echter beperkende tot het rechtsleven en rechtsverkeer van vorsten en van grooten.

Deze zijn het niet, die ons boeien moeten, wel die onder westerschen invloed en quasi-rechtskundige hulp tot stand gekomen zijn; ik denk aan te schrift gestelde eenzijdige verklaringen, geteekend door den verkooper of verpander of verhuurder met dat beroemde kruisje en den naam van den onderteekenaar door een derde aangegeven. Te verklaren mogelijk, wat voor ons in het contracten-recht verstrikte Westerlingen, al heel gek lijkt, doch misschien wel willende aangeven, het stellen in plaats van den natuurlijke band tusschen grond en deszelfs bezitter van een gekunstelden band tusschen den grond en wat wij den rechtsopvolger noemen zouden. Vele schrifturen lijken op wat wij authentieke partij-akten noemen, doordat adathoofden daaraan te pas komen, doch onze definitie van openbaar ambtenaar, neergelegd in de omschrijving van deze soort van akte, is niet van toepassing, al kent Oud-Java en Oud-Bali (?) wel echte authentieke. Het zijn echter rechtsdocumenten, die voor den maker gewoonlijk uiterlijk tekenen zijn. Aan zulke stukken kan de adatrechter een zwak vermoeden toekennen, maar ook volledig bewijs, en mocht blijken, dat er strijd was tusschen rechtsdocument

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES”

Weimarstraat 63, Den Haag

Telefoon 32739

In de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

Moderne inrichting, voldoende aan de hoogste

eischen van hygiëne en comfort

Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden

Stoom- en heete Luchtbaden

Zeezout-, Dennen-, Koolzuur- e. a. Baden

— Waterbehandeling — 5483

Leden van „Oost en West”.

Het aangewezen adres voor 1e kwaliteit Melk en Melkproducten is de N.V. Melkinrichting

„DE NIEUWE LANDBOUW” 5443

DEN HAAG: SCHEVENINGEN:

N.W. Buitensingel 50 Wassenaarsche str. 127

Telefoon 33855. Telefoon 50363.

SCHRIJFMACHINES.

Nieuwe en gebruikte Schrijfmachines, ook Reismachines vanaf f 25.— leveren wij met volledige garantie. — Alle reparaties, met origineele onderdeelen, vlug en bilijk. — Verhuren van machines vanaf f 7.50 per maand. 5582

AMERICAN TYPEWRITER TRADE

RIJSWIJKSCHEPLEIN 34a, DEN HAAG — TELEF. 14231

P. G. C. HAJENIUS

OPGERICHT 1826 5467

AMSTERDAM
Rokin 92/96

'S-GRAVENHAGE
Noordeinde 64

SIGAREN SIGARETTEN, TABAK

Fa. J. H. van Andel

Huishoudelijke Artikelen,

- Electrische Apparaten - 5432

Electro Vapour Radiatoren, G. E. Koelkasten

Willemsparkweg 30, Tel. 25882, A'dam Z.

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West”.

Een mooi pak is geen bewijs van welstand en een gerafelde broek geen bewijs van intellect. Maar let op, wat een man leest! (Maandblad „Succes”).

KAWEE'TJES

DEN HAAG

HET BEST GESORTEERD SIGAREN MAGAZIJN IS

GROOTE MARKTSTRAAT 37 - DEN HAAG

INSTITUUT HANSA, PEDICURE D.pl.

Aanbevolen door Doktoren.

HARSTENHOEKSTRAAT 31. TEL. 52764.
GEVESTIGD SINDS 1922. 5532

„De Vier Jaargetijden“

Valeriusstraat 80, Den Haag

- Specialiteit Indische Uitzetten - 5445

Belastingzaken, ook Indische.

Laan van Meerdervoort 26 5270
's-Gravenhage. - Tel. 36520.

VERLOFGANGERS.

Bij vestiging in Duinoord, koopt dan Uw VISCH bij

P. v. VOSSOLE-PLUGGE

Lijsterbesplein 5, Den Haag. - Telefoon 90757.
Gebakken Visch, WARM thuisbezorgd. 560

Gereserveerd voor: 5255

Firma L. PLEIJSIER,

Sigarenmagazijn „Cosmopolité“

Rijswijksche weg 588, Den Haag.

Gaat U naar Indië?

Koopt dan Uw Witte Shantung- of Palbiechpakken in het
2de-handsch Witte Pakkenhuis tegen zeer laag gestelde prijzen.
NORDENS in- en verkoop-bureau, Spui 169, Tel. 14975
Elke maat voorradig. 5068

RIJSWIJK (Z.-H.)

Banketbakkerij „PONSEN“

Bestellingen voor feestgelegenheden extra korting.
f 10.- aan bons geeft recht op een tablet chocolade à f 1.-
- TELEFOON 10529 - 5282
RIJSWIJK, Heerenstraat 52 - Telefoon 14062

APELDOORN

A. STANOWSKY

Ratzeburglaan 7. 't Loo, APELDOORN - Telefoon 1317

KUNSTTANDEN

f 50.- per geheel gebit. Eerste klas werk met garantie.
- Behandeling pijnloos - 5607

N. VAN DER MEER - APELDOORN

Stationstraat 29-33. - Telefoon 263

Handel in Wijnen, Limonade, Bier, Likeuren en
Gedistilleerd, Bronwateren, enz. 5316

CHAUFFEURSCHOOL KLAAS DEKKER

Luxe auto-verhuur m. z. chauffeur
Asselschestr. 168 - Loolaan 4 - Apeldoorn 5601
Tel. 235
Steeds groote voorraad 2e handsch automobielen

Firma N. VAN EIJDEN 5608

Groenten-, Fruit-, Delicatessenhandel en Comestibles

Oud Beekbergenweg 10, APELDOORN. Tel. 952.
Aanbevolen adres voor L den van „Oost en West“.

BLOEMENDAAL

GENEALOGISCH - HERALDISCH

Bureau. L. J. van Beuningen van Helsdingen, Bloemendaal,
Kinheimplein, 1, belast zich met onderzoek en samenstellen
geslachtsregisters. Levert oude familieannonces, familie-
wapens enz. 5699

NIJMEGEN

FIRMA C. KNIJFF & ZOOM

KLEEDING NAAR MAAT

JOHAN VIJGHSTRAAT 21 - TELEFOON 756

NIJMEGEN

STALEN OP AANVRAGE 5334

HILVERSUM

HILVERSUM

NOORDMAN
kleedt U beter

BUSSUM

5414

H.H. Leden koopt bij C. VAN DEN AKKER

RIJWIELMAGAZIJN „SERVA“ 5365

Telefoon 2913 - Simon Stevinweg 4 - Hilversum

Vakkundige reparatie Vraagt onze speciale conditie

ROTTERDAM.

STOOM- WASCH- EN STRIJKRICHTING
voor Overhemden, Boorden, Manchetten, Fijne Damastin,
Tafelkleeden, Gordijnen, Tricot-Groederen (Systeem Jaeger) enz.
BANIERSTRAAT 60a - Telefoon 41889
Beveelt zich beleefd aan bij Indische families. C. MOLIJN. 5283

BREDA.

A. DE KONING & ZOON - GINNEKEN

- DESKUNDIGE TUIN-ARCHITECTUUR -

AANLEG EN ONDERHOUD VAN TUINEN

Rotstuinen - Borders - Flagstons Tuinpaden

Artistiek Bloemwerk - Speciale Cacteeën Cultuur

MOLENSTRAAT 9 5265 Telefoon 1499 (Breda)

P. A. VAN DONGEN

Giro No. 123452 BREDA 5272

Karrestraat 22 Interc. Telefoon 63

Handel in Oesters, Visch en Comestibles

Fongers Rijwielen - Van Delft's Kinderwagens

Jaarsma Vulcana Victoria Haarden - Luxe Artikelen

CHARLES JONKERS 5271

FIRMA JOS. JONKERS & ZOON BREDA

HAAGDIJK 3 - TELEF. 24

DE FIRMA WOLTERBEEK-SMITS

N. GINNEKENSTRAAT 33 BREDA

Beveelt zich beleefd aan voor levering van alle Indische
Artikelen en Comestibles, alsook voor volledige Indische
Rijsttafels. - Telefoon 199. - 5276

Firma H. van Besouw

MARKT 27. - Tel. 504. - BREDA.

Oud solied adres voor 5545

Tropen Uitzetten.

Vraagt prijscouranten of bezoek.

Tel. 1923 TE BREDA Tel. 1923

is het van ouds bekende adres voor solide

Rolluiken, Jalouziën en Zonnescermen

Firma G. v. d. VELDEN

Alle voorkomende reparatiën.

Kantoor en Fabriek Haven 11-11a. 5548

FIRMA A. W. CANTRIJN

Electrische Meubelfabriek

VAN GOORSTRAAT 3 - BREDA

Begrotingen gratis 5375

Fa. Wed. J. A. WOUTERLOOD-DOESBURG

Nieuwe Ginnekenstraat 22 - BREDA

Telefoon 354 - Oppericht Anno 1885

WIJNEN - LIKEUREN - LIMONADES 5378

BINNEN EN BUITENLANDSCH GEDISTILLEERD

RADIO „TECHNICA NOVA“

Wilhelminastraat 36 - Telefoon 1369

BREDA

5374

AMSTERDAM

Kunsthandel JACQUES AA

Vijzelstraat 105. - Telefoon 30798. - Amsterdam.
Origineele Schilderstukken, Etsen, Pastels, van bekende
Meesters, w.o. Hobbe Smith-Garf, Versteeg, Martin
Monnikendam etc. - Vakkundige, gratis verpakking
voor de tropen. 5525

Familie Pension GEELHUIJSEN

STADHOUDERSKADE 131, AMSTERDAM. - Tel. 25668.

Ruime kamers op 1en stand, uitst. keuken, K. en w. str.

w. badk. Prijs v.a. f 4.- p. p. d. Fam. red. 5461

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“.

Hoeden - Mantels - Japonnen

L. AUÉ (v.h. Maison Henri) 5485

Keizersgracht 770 - AMSTERDAM - Tel. 46749

(Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“)

Gimmy N.V., Rozengracht 57

A'dam, Telef. 33566

Neerlands' grootste Radio-

en Gramophoonhuis

Ruime keuze - Gemakkelijke condities 5491

LEIDEN

GROENTEN- EN FRUITHANDEL

J. G. VAN EVERT

HAARLEMMESTR. 265 - TELEF. 1909 - LEIDEN

AANBEVOLEN ADRES VOOR LEDEN VAN OOST EN WEST

5507

PATHÉFOON RADIO

MUZIEKHANDEL FIRMA J. VAN ZIJP & Zn.

Haarlemmerstraat 299 - Telefoon 711

Filiaal: Steenstraat 22 - Telefoon 2381 - Leiden

5508

Leidsche Rietmeubel- en Mandenwerkhandel „Rietma“

NIEUWE RIJN 87 LEIDEN NIEUWE RIJN 87

Koopt bij ons uw Rietmeubelen en Mandenwerk, Wiegen.

Ook zeer Fijne Rietmeubelen. Eigen fabriek. Concurrerende

prijzen. Reparatiewerk wordt vakkundig, netjes en

billijk uitgevoerd. Speciaal ingericht voor beitsen en vernissen.

Engros. Detail. Beleefd aanbevelend. 5256

AMERSFOORT

Stoomwasscherij „DE HOOP“

(GEBR. NIEUWLAND) 5300

Tel. no. 170. AMERSFOORT.

Beveelt zich beleefd aan bij Indische Familien.

Fa. OOSTERVEEN

Langestraat 42 - Telefoon 77

Het meest gesorteerde Magazijn van: 5541

KRUIDENIERSWAREN, COMESTIBLES, DELICATESSEN,

FIJNE VLEESCHWAREN, INDISCHE ARTIKELN.

Dames- en Heerenkleeding

Naar maat - Uniformen

UTRECHTSCHESTRAAT 26 Telefoon 243

B. RUITENBERG H.zn. 5542

Aanbevolen adres voor leden van „Oost en West“.

Electro-Technisch en Werktuigkundig Bureau

B. SCHOOLEMAN 5543

v. Persijnstraat 19 Tel. 423 AMERSFOORT

DORDRECHT

H. STUMPEL

DORDRECHT - BREDA

SCHRIJFMACHINES

KANTOORARTIKELN

5368

BERGEN OP ZOOM

C. C. A. DIETVORST

AGENT FONGERS RIJWIELEN

Rijwielhandel - Reparatie-Inrichting

Boschstraat 4-6 Tel. 171 BERGEN OP ZOOM

IMPORT 5266 EXPORT

Firma TIMMERMANS

KORTE MEESTRAAT 21-23 - BERGEN OP ZOOM

MEEST MODERN 5398

KRISTAL, PORSELEIN, GLAS en AARDEWERK.

GROOTE SORTEERING - BILLIJKE PRIJZEN

Patisserie J. H. v. d. DUNGEN

BOSCHSTRAAT 28 - BERGEN OP ZOOM

Telefoon 493 5180

Specialiteit Indische Spek Koek

N.V. Asselbergs' IJzerhandel 5399

IJzerwaren, Gereedschappen, Huishoudelijke Artikelen

Lievrouwestraat 41 - BERGEN OP ZOOM

Telefoon 9 - Postcheque 7186 - Postbus 24

SCHRÖDERGROENMARKT DEN HAAG
TELEFOON 1-6-1-7-3 5506**WOLLEN- EN
DONSDEKENS****REIS- EN
AUTODEKENS**OP ONZE MEUBELAFDEELING
VINDT U EEN SCHITTERENDE
COLLECTIESlaapkamer=Ameublementen
IN DIVERSE GEPOLITOERDE
— HOUTSOORTEN —**DEVENTER****B. WIELINGA = DEVENTER**
KUNSTHANDEL — ENGESTRAAT No. 10
OMLIJSTEN VAN PLATEN, FOTO's ENZ.

5362

en werkelijkheid, welnu de rechter zal zich wel aan de werkelijkheid houden, zooals de rechter die meent voor zich te hebben, dat komt geheel overeen met de positie van den rechter. We zullen ons niet gaan verdiepen in de mooie regels, die men in het Inlandsch reglement, alsmede in het rechtsreglement voor de Buiten-gewesten naar Westersch model opgesteld heeft, en hoe de verhouding is van stukken geproduceerd door een partij tot het neergelegde in die artikelen, m.a.w. als een gouvernementsrechtbank haar neus moet gaan steken in adatrechtszaken, wat een adatrechter in werkelijken zin zou doen, behoeft geen lang bedenken meer; naar gelang van zijn overtuiging hecht hij al of niet waarde aan het voorgebrachte stuk.

Wij kunnen wel zeggen, dat authentieke akten voor den rechter zeldzaam zijn, onderhandsche akten, dat wil zeggen onderteekende akten, opzettelijk opge maakt om tot bewijs te dienen, zijn ook zeldzaam; onopzettelijke onderhandsche geschriften zijn ongeregeld gebleven, kunnen echter door den rechter als volledig bewijskrachtig beoordeeld worden, dat geldt natuurlijk voor den gouvernementsrechter in adatrechtszaken; de echte adatrechter zou dit vanzelfsprekend vinden. Over de bekende vingertopkwes tie zal ik hier niet uitwijden, het is een nieuwigheid, die voor den Inlander al heel weinig zin heeft voor zijn desa-schriftuur, alles in het licht van den gouvernementsfeer bezien.

Wat wel valt vast te stellen, dat de onderhandsche akte meer en meer voorkomt, bestemd om tot bewijs te dienen en geteekend dan of van een gelijkwaardigen vingerafdruk voorzien. Niet ongehoord is, gelijk Van Vollenhoven¹⁾ opmerkt, dat partijen vrijwillig gaan naar een autoriteit om door deze een rechtshandeling in geschrifte te doen vastleggen binnen den sfeer van 't adatrecht vanzelfsprekend; het moderne is natuurlijk, het gaan naar een notaris, in mijn bezit zijn copieakten, die in adatrant opgesteld zijn, zou men zeggen, als ze maar niet gingen over het onvolprezen „inlandsch bezitsrecht". Een echte zou zijn, het vastleggen van rechtshandelingen van Oostersch recht door partijen begeerd, een partij-akte dus.

De inlandsche notaris, is een denkbeeld, dat al opgeworpen is door Winckel; er is sindsdien verschillend over geoordeeld, de Regeering wil er echter niets van weten. Merkw aardig is het echter, dat er een brokstuk van over eind gesteld is, als men de akte van credietverband ziet, verleden voor een bepaald inlandsch bestuursambtenaar. De authentieke ambtelijke akte was aan het adatrecht niet vreemd. Bali en Java in den Vorstentijd zijn er voorbeelden van, doch ook thans kent men ze in verschillende vormen: opteekening van sluiting en ontbinding van huwelijken door moslimsche huwelijksluiters, zoo zijn voor de Christen-Inlanders op Java allerlei verplichte boeking ingevoerd.

Ook de burgerlijke stand voor bepaalde soort Inlanders op Java, ingevoerd op 1 Januari 1928, valt op. Aardiger, actueeler, maar, zegt Van Vollenhoven²⁾, lastiger, is het vraagstuk van het Inlandsch grondrechtkadaster; jammer genoeg kan ik niet ingaan op deze kwestie, daar dit in dat bestek te ver zou voeren, er is en er wordt genoeg over geschreven; het ongelukkige is, dat men schitterend werk heeft laten doen door landrente-opmetingsbrigades van den topografischen dienst in Nederlandsch-Indië, doch voor den rechter om uit te wijzen het recht op den grond kan dat werk hoogstens een vermoeden bijbrengen. Men zal dan vragen is er dan naast dat fiscale instituut — dat wij in den grond der zaak aan Raffles te danken hebben, daar deze met Britsch-Indische ideeën bezwangerd naar Java toog en maar kalm Java voor een groote pachthoeve aanzag en alle Javanen als pachters — en geen grondrechtkadaster. Ik zwijg natuurlijk over het Europeesch instituut, waarmee een ieder, die Indië kent, genoegzaam in aanraking is geweest, vooral als men notarieele akten inziet, overschrijvingsakten e.d., doch dat zijn maar kleine stukken; we kunnen gerust zeggen zonder overdrijving, er is feitelijk niets op dat gebied voor Inlanders, men had wel pogingen gedaan in een zekeren zin, ik denk maar aan de kortstondig overeind gebleven dwaasheid om wie het verlangde een schriftelijke titel zou verstrekt worden voor het erfelijk individueel bezitsrecht; alleen elk gemis aan inzicht op agrarisch-rechtelijk gebied, moest zoo iets in het leven roepen, ik geloof, dat in twee jaar men tot de slotsom kwam, dat het geheele artikel uit het agrarisch besluit onzin was en men heeft 't laten verdwijnen om er echter weer mee te verschijnen bij de aanvraag om agrarisch eigendom, alweer zoo iets, waarvan in de praktijk zowat niets terecht kwam; de Inlander had geen bescherming van zijn in het adatrecht wortelend recht op zijn grond noodig; dit alles voor Java en Madoera. Meer trekt de aandacht de proeve van een grondregistratie, een inventarisatie van het onroerend goed, waaraan men over Java in zijn geheel sedert 1922 werkt. Intusschen wordt in deze richting staag doorgewerkt, vooral het uitreiken van een kaartje in kleuren aan betrokkenen van hun grondbezit, schijnt ingeslagen te hebben, al is men nog niet zoover gevorderd, dat men een grondboekhouding heeft, dus dat ook buiten kijf is, dat boeking en kaartje aangeven den juisten toestand. Dat men zoover moet komen, is niet alleen wensche lijk, maar moet ook geëischt worden, het eind moet zijn: authentieke ambtelijke inboeking betreffende grondrecht.

Ik moet nu in het kort nog even aangeven het antwoord op de vraag:

Hoe kwam of komt de echt Inheemsche rechter aan het geldend recht?

Dat hij het geheele rechtsleven van zijn ambtskring kent, zal wel uitzondering zijn, hij moet zich dus er uit redden.

Maar wat zal de oud-Inheemsche Rechtspraak onder leiding van een Westersch bestuursambtenaar of de Gouvernementsrechtspraak, die haar vervangt, doen? Mag deze rechter:

a. een opdracht aan partijen geven bijv. een eischer door getuigen laten bewijzen, dat het adatrecht luidde, zooals hij beweert, kan hij dit niet waar maken dan krijgt men het zonderlinge weer, dat de formeele waarheid weer gediend wordt, want het niet kunnen bewijzen van den beweerd rechtsregel behoeft geen materiele waarheid te zijn.

b. hulp aanvaarden van partijen; dat beteekent niet als partijen objectief adatrecht staven of loochenen middels getuigen, de rechter dit maar niet als zoete koek behoeft te slikken; als de rechter de zaak niet overtuigend voor zich gekregen heeft, dan moet hij er van afwijken.

c. het initiatief nemen door het oproepen van getuigendeskundigen, wat in Chineez-processen herhaaldelijk geschiedde om te komen tot 't bewezen zijn van objectief adatrecht.

d. gaan toepassen regels over getuigen en deskundigen, daar waar zulks niet behoorde.

Het geheel leert ons, dat maar al te vaak bleek totale afwezigheid van kennis van adatrecht, welk euvel nu aan het verdwijnen is, dank zij de vooropleiding van Indische juristen.

Partijen kunnen zich ambtelijke voorlichting laten aanmeten, het treffendst is dat wel geschilderd voor Borneesch adatrecht door Dr. Mallinckrodt, in zijn verdienstelijk proefschrift³⁾, daarop nader in te gaan, schijnt in dit bestek, hoe wenschelijk ook en interessant ook, minder gewenscht. Hetzelfde geldt voor de ambtelijke voorlichting van den rechter; dat de rechter een adviseur heeft in den man van artikel 7 R. O. is al genoeg ter sprake gekomen, toen ik de moslimsche inzettingen in het adatrecht behandelde.

Het zal interessant zijn als uitvoerig eens beschreven worden de vormen van rechtspleging, eenige worden opgesomd door Prof. Mr. Van Vollenhoven⁴⁾:

HOTEL DES DEUX VILLES

BUITENHOF — 's-GRAV NHAGE

Telefoon 15950, Telegram adres TWEESTEDEN

Kamers met stroomend
water en privé-bad**RESTAURANT DES DEUX VILLES**Groote Zalen en Sa'ons voor
Collations - Diners - Recepties

— Diner Concert — 5104

a. het binden van processen aan bepaalde plaatsen; b) is er een vooronderzoek? men weet er weinig van, c) voorts openbaarheid met d) een maaltijd als begin, e) een geding som vorm van het verzoek tot eerherstel, klachten bij benadeeling door strafbaar feit, f) in eenzelfde zitting kunnen civielrechtelijk dan wel op strafrechtelijke wijze afgedaan worden en worden g) niet alleen geschonden rechten hersteld, doch ook belangen van derden en over punten niet aanvankelijk gesteld, ook recht gedaan, daar de zaak „uit" gemaakt moet worden, er mag niets meer over blijven dus ook daarom h) alles doen wat onmisbaar voor den terugkeer van de rust, i) zijn er over verschillende rechtszaken, verschillende rechten en dan ook verschillende procedures; zoo over geschillen over grond en water tegenover andere rechtszaken meermalen? j) het ontbreken van naar Westersch recht georiënteerde soorten van acties; k) het in sommige streken op primitief-religieuze gronden verboden zijn van het noemen van eigenaam of namen van bepaalde verwanten bij gedingen, l) er is geen eisch van onpartijdigheid of onbaatzuchtigheid van den rechter, of daardoor deze euvels zouden bestaan, is niet genoegzaam bekend. m) het zich kunnen laten vertegenwoordigen in alles wat het geding betreft (de bekende wakil), n) renumeratie van de rechtsprekende hoofden door de rechtzoekenden in verband met het feit, dat er geen adatrechtszaken bestond, o) harmonie van procesrecht zowel met de eigendommelijkheden van het materiele privaatrecht als met de bijzondere wijze van rechtshandteering door den gegeven rechter.

Van belang is ten slotte: hoe werd het vonnis nageleefd?

Het vonnis zelf, soms te wijzen met algemeene eenparigheid van stemmen, terwijl de beraadslagingen niet zelden in het openbaar geschieden, gingen niet zelden in het openbaar geschieden (en thans?) moet de kenmerken dragen van de verzoeken, dus afdoening tusschen alle betrokken partijen en van het geding, het moet resteloos zijn.

Als de geding som was aanvaard, moest vonnissen volgen, anders ontstaat rechtsweigering (het gevolg?). Wordt de klager of verzoeker afgewezen dan wordt een algemeene term gebruikt, geen onderscheid te maken tusschen allerlei dingen zooals wij kennen: onbevoegdhe.d, ontzegging, enz. Declaratore vonnissen, m.a.w. verklaringen door den rechter, wat het adatrecht op het twistpunt inhoudt, zijn bekend. Meestal is het vonnis ongeschreven, een regel over kracht van gewijsde schijnt niet bekend te zijn; behalve dan bij de Toradja's op een afgedane rechtszaak kan daar niet teruggekomen worden.

De taak van den rechter eindigt bij het vonnis, uitvoering blijktbaar is niet zijn taak om daarop te letten, of dit steeds zoo is, dient echter nader onderzoek.

Hoe staat en stond de rechter tegenover adatrechtsontwikkeling?

Vaststaat, dat toen in 1854 het Regeeringsreglement het materiele adatrechtsrecht voor den gouvernementsrechter bindend stelde, het oog niet gesloten werd voor de onvolmaaktheden daarvan. Tegenwoordig zou, als de Regeering voor de vraag werd gesteld, hoe te handelen als het adatrecht te kort schoot of niet toe te passen bleek, zich op het standpunt van den Oosterling stellende, trachten te doorschouwen, hoe die het klaar zou spelen, doch toen was men nog niet zoover om die visie te kunnen hebben, doch men ging op den ouden gang van zaken door en stelde zich op Westersch standpunt, zooals Raffles en ook Commissarissen-generaal in 1819 gedaan hadden, frazen als de toepassing maar niet was in strijd met erkende beginselen van billijkheid en van rechtvaardigheid werden den rechter voorgehouden; dat die rechter op een gegeven oogenblik ging denken aan beginselen van Europeeschen huize, kan men zich indenken, men was echter een wijs woord van Van den Bosch uit 1832 vergeten, dat dit ten duidelijkste ontkende. Intusschen is het verdwenen dat voorbehoud voor de gouverne-

Onlangs uit Indië gerepatrieerde familie zoekt voor betrouwbare mannelijke

JAVAANSCH E BEDIENDE

familie met kinderen beneden 12 jaar, die binnenkort naar Indië vertrekt, en geen is deze bediende mee terug te nemen. Handge d, uitrustingskosten en salaris tot aankomst Batavia behoeven niet te worden betaald. Passage vrij.

Brieven te richten aan J. Bouwes Bavink, Nieboerweg 205, Den Haag. 5619

mentsrechtspraak en men doet het best er over te zwijgen. Alleen, gelukkig, het is uiterst schaars toegepast en een oppervlakkig beoordeelaar zou zeggen na 1 Januari 1920, toen het nieuwe 75 (en 109) Regeeringsreglement, het huidige artikel 131 (en 163) der Staatsregeling in werking kwam, de gouvernementsrechter niet meer zou kunnen meewerken aan de adatrechtsontwikkeling en dit alleen maar voor den inheemschen rechter van pas kwam. De practijk doet het tegendeel zien, de stoot ging uit van het B.B., dat met de inheemsche rechtspraak op de Buitengewesten maar al te vaak nauw verbonden was, zagen het rechtsontwikkelend element in eigen rechtspraak van de Inlanders, men zag met de dorpers en de hoofden, het adatrecht groeien en vloeien, terwijl adatvonnissen recht schiepen⁵⁾. Het drong overal door; het sloeg over op den gouvernementsrechter, die het adatrecht te hanteeren kreeg; de rechter volgt het adatrecht in zijn mogelijke groei, maar het kan ook zijn, dat hij concrete toepassingen van oud-adatrecht, hetzij als onredelijk afsnijdt, hetzij als noodig of wenschelijk sanctioneert, maar ook dat aanvulling van het adatrecht noodig is op grond van de overweging, dat aanmerkelijk veranderde levensomstandigheden van de bevolkingsgroep een nieuwe rechtsopvatting en nieuwen regel vorderen.

Deze laatste wijze heeft echter zijn gevaren in zich, want het kan tot phantasierecht leiden, in handen van den controleur in het Semarangsche, die tot meester in de rechten was gepromoveerd, het inlandsch bezitsrecht als ter bede ontvangen, aanmerkte, te vinden in Van Vollenhoven's „Indonesiër en zijn grond", zou dit zeker een groot gevaar zijn, wellicht in het algemeen in handen van den Westering, tenzij hij de juiste visie heeft voor het adatrecht, wat niet van iedereen kan gezegd worden.

Hoe moet nu op den rechter toegezien worden, die het adatrecht hanteeren moet?

Openbaarheid is zeker een goed ding, dat wortelt trouwens reeds in vele groepen in de Oost, al is zij dan beperkt tot de naaste omgeving, mogelijk is dat voor den Batakker een ander geval, die kwam, daar procederen in zijn bloed zit, dikwijls van ver mee luisteren om maar te kunnen genieten van de kluijjes uit de rechtszaal; dat de gouvernementsrechtspraak de openbaarheid gebiedend op het dak heeft gekregen, behoef ik niet te vermelden.

Wat wil men nog meer, hooger toezicht? Zij bestond al hier en daar bij den inheemschen rechter in de Minangkabau bijv. Dus appel over de geheele linie en of examinatie door een hooger rechter, Van Vollenhoven acht die examinatie wenschelijk voor bepaalde gevallen, waarover uitwijding hier niet noodig is.

Cassatie wijst hij echter af en dat is begrijpelijk, daar recht en feit bij de adatrechts-toepassing elkaar uiteraard zoo dikwerf doorkruisen of raken, dat afzonderlijke controle op het objectieve recht haast onuitvoerlijk schijnt en eenheid in rechtspraak, bij een zoo uitelkaar loopend gewoonterrecht, landstreeksgewijze moeilijk te verkrijgen is.

Met een enkel woord ten slotte iets over het bindend karakter van het adatrecht.

Is adatrecht wel recht, gelet op het voorgaande?*)

Wij weten, wat adatrecht is, maar gewoonterrecht, dat blijkbaar ook nieuw kan zijn, is immer niet te eerbiedigen als gewoonterrecht, terwijl dan het middelende karakter eener rechtspraak, die het adatrecht poogt te hanteeren in zijn eigen geest, wijst op het ontbreken van objectieve rechtsregels, maar niet het minst: slechts een klein percentage van het adatrecht ziet de rechter, hoe groot dit percentage is, is niet bijster vaststaand en waar de rechterlijke steun ontbreekt, de gewoonte niet tot gewoonterrecht gaat en dus maar zeer ten deele vaststaat of wij met bindend adatrecht te doen hebben.

Moet de theorie den doorslag geven door bijv. aan te nemen, met Mr. J. A. Nederburgh, dat gewoonte gewoonterrecht wordt, als men aanneemt, dat de bevolking de gewoonte van enkelen overgenomen heeft. Van Vollenhoven stelt echter de vraag practisch en is van oordeel, dat als een aantal regels en inzettingen zoo muurvast bij een bevolkingsgroep in zitten, dat niemand naar schending taalt, zodat men zich een rechterlijk optreden daartegen niet herinnert, dat dit adatrecht moet zijn, maar als de echt inheemsche rechter een

geval voor zich krijgt, waarvan niemand zich herinnert, dat het daar of in die buurt door een rechter was bekleed met een sanctie, zendt hij den rechtzoekende weg met: een gewoonte kan geschonden worden, maar niet het gewoonterrecht. De wijze om adatrecht op te sporen, bestaat in nauwgezette en wijdvertakte navraag, hoe sinds jaren in een bepaalde streek, bepaalde, voor den rechtstoestand gewichtige dingen, plegen te worden gedaan of gedoogd als normaal den voorouders, welgevallig plegen te worden beschouwd bij inbreuk de medeburgers of de hoofden of wellicht een enkel maal den rechter in actie brengen⁷⁾. Dat de steun van den rechter gewichtig is voor 't gewoonterrecht wordt algemeen erkend en juist die erkenning moet de erkenning van adatrecht op den achtergrond schuiven, wanneer maar bij den rechter, die geroepen wordt tot hanteering van het adatrecht, bijgebracht is niet alleen de noodige kennis van, maar ook de juiste visie op het adatrecht, want de steun juist is het hardst noodig in de gevallen, waar het adatrecht niet nageleed door hen, die in de eerste plaats geroepen worden om het na te leven, namelijk, de neergestrekkenen in de groote Europeanen-steden en bij plukjes uitgezwermde en andere groepjes.

- 1) II. blz. 314.
- 2) II. blz. 318.
- 3) I. blz. 194 e.v.
- 4) deel II. blz. 371.
- 5) II. blz. 389.
- 6) II. blz. 397.
- 7) II. blz. 400.

Van Week tot Week.

Van Dinsdag 2 tot Maandag 8 December.

In Januari wordt te Batavia een conferentie gehouden van Inspecteurs van Financiën uit den geheelen archipel met den hoofdinspecteur, inzake uniformiteit in het beheer.

De heer H. J. Suermondt heeft aan het hoofdbestuur van de Christ. Staatk. Partij meegedeeld, dat hij voor een Volksraad-candidatuur bedankt.

De regering overweegt middelen om, zonder de autonomie van de locale ressorten aan te tasten, deze tot bezuiniging te bewegen. Deze aangelegenheid is reeds door den raad van departementshoofden besproken en ter verdere uitwerking aan den Thesaurier-generaal doorgezonden.

Naar uit Semarang bericht wordt, zouden behalve de Chineesche fabrieken Djatipiring, Tjandje en Wonaseh en de drie fabrieken van het concern-Djoengkare ook de suikerfabriek Porrong uit de V. J. P. uitgetreden zijn. Men acht het verschijnsel, hoewel de invloed op de positie der V. J. P. nog gering is, ernstig genoeg, mede in verband met mogelijke navolging van dit voorbeeld. Bepleit wordt medewerking van de regering voor het gemakkelijken van de tijdelijk noodzakelijke beperking van den aanplant. Zoo dit niet geschiedt, zou de regering het sluiten van sommige fabrieken zelve bespoedigen of onvermijdelijk maken.

Naar verluidt is in drie dessa's op de noordelijke helling van den Tengger, pest uitgebroken. De ziekte maakte enkele slachtoffers. Beperkingsmaatregelen zijn genomen.

H.M.'s kruiser Java is, vergezeld van twee jagers, van het bezoek aan Australië en Nieuw-Zeeland te Soerabaja teruggekeerd.

De heer van Tijen begon 7 dezer van Bandjeng uit op uitnodiging der Nederl.-Ind. Vliegclub een propagandatocht voor de vliegsport en het luchttoerisme met zijn Adelaar, vergezeld door het vliegtuig De Kriel van de Nederl.-Ind. Vliegclub. Achtereenvolgens worden Soebang, Cheribon, Tegal, Semarang, Jogja en Soerabaja bezocht van welke laatste plaats men via Semarang naar Batavia terugvliegt.

In verband met het voorkomen van heetwaterhoizen rond den Krakatau, welke wellicht ook Lang Eiland zullen teisteren, is daar thans een betonnen schuilplaats voor de waarnemers in aanbouw. Deze schuilplaats is ook bomvrij, althans beschermd tegen lichtere stukken eruptief gesteente. Ze zal voorts een meter dik asch kunnen dragen. Binnenin komt een radiotoestel, zoodat steeds contact met de buitenwereld aanwezig zal zijn.

De heer Hoogendoorn, employé van de steenkolenmijn Talokbajoer werd met vijf mijnwerkers levend begraven onder een koloninstorting. Tweehonderd contract koelies werkten een uur lang alvorens zij de zes lijkten vonden.

SLAAP. KAMER MASSIEF EIKEN

G^{LD} 450

MEUBELFABRIEK MESKER

10 PARKSTRAAT DEN HAAG

5604

Verschillende bataljons van het Ned.-Indisch leger hebben Donderdag, onder groote belangstelling van de zijde van autoriteiten en burgerij, hun eeuwfeest gevierd, te Magelang het 1e, 2e en 7e, te Tjimahi het 3e en 9e, te Malang het 8e. De viering had een geestdriftig karakter. Parades, ommezingen, recepties, militaire wedstrijden en feesten vonden plaats. Telegrammen van trouw werden verzonden aan de Koningin. Te Magelang namen de oudstrijders deel aan de parade. Te Malang werd door de burgerij een huldeblijk aangeboden. Te Tjimahi inspecteerde de legercommandant het jubilerende bataljon.

Wij grijpen deze gelegenheid aan, onze hulde te betuigen aan het kranige Ned.-Ind. leger voor wat het en op militair en op velerlei ander gebied heeft gepresteerd.

Het hoofdbestuur van het Indo-Europeesch Verbond besloot, bij de aanstaande verkiezingen voor den Volksraad niet samen te gaan met de Vaderlandsche Club, die nu overal alleen ter stembus zal gaan.

Het Volksraadslid Kan heeft de regering gevraagd naar de juistheid der berichten over onvoldoende samenwerking tusschen het Ned. Indische en het Nederlandsche comité voor de koloniale tentoonstelling te Parijs, waardoor de Indische belangen zouden worden geschaad, en naar de ev. te nemen maatregelen ter verbetering.

In het algemeen blijken de ontwerpen der nieuwe jachtordonnantie en der dierenbeschermingsordonnantie 1930 bij het sectie-onderzoek van het college van gedelegeerden van den Volksraad met voldoening te zijn ontvangen. De toestand van het oogenblik wordt in het dezer dagen verschenen verslag in verontrustende mate onvoldoende geacht. Ontrent de toepassing ook van de nieuwe voorschriften in de practijk was men intusschen niet algemeen gerust. Enkele leden hebben aangedrongen op de aanstelling van een ambtenaar voor de natuurbescherming, die met de leiding en de voorlichting der opsporingsambtenaren waren te belasten. Deze kracht zou voorts door het instellen van plaatselijke onderzoekingen dienen na te gaan, op welke streken in de buitengewesten de jachtordonnantie toepasselijk zal kunnen worden verklaard, terwijl hun ten slotte ware op te dragen, de op de scholen te voeren propaganda voor de bescherming van fauna en flora te organiseren. Tegen dit plan zijn van andere zijde aanstands financieele bezwaren aangevoerd.

Ingesteld is een commissie voor regeerings-publicaties, bestaande uit een voorzitter, een vice-voorzitter en

FLATS

IN HET FLATGEBOUW

BREITNERLAAN TE 'S-GRAVENHAGE

*nabij den Benoordenhoutscheweg. Tennisbaan, oefengolfbaan, 3000 M2. tuin, daktuin met overdekt terras en tochtvrije serre, autoboxen, centrale verwarming, telefoon, warm en koud water, complete badinstallaties, vaste waschafels, koelinstallatie en complete keukenbepanning in elke flatwoning, naadloze vloerbedekkingen, centrale eetzaal, centrale keuken, 3 liften en alle luxe en comfort die in een moderne flat verwacht mogen worden. **Nog flats in prijzen v.a. f1350,-.** Indeling der flats naar keuze der huurders. 5577*

*Inlichtingen en prospectie ten kantore der N.V.: **FLUWELLEN BURGVAL 12, TELEFOON 13087,** van 3 tot 5.30 uur iederen werkdag behalve Zaterdag.*

drie leden, wier taak is om de regeering bijstand te verleenen bij het opmaken van het bij art. 60 der Grondwet bedoelde verslag van bestuur en staat van Ned.-Indië, zoomede haar met betrekking tot de centrale verzorging van door de regeering en haar organen uit te geven publicaties en omtrent voorlichting in anderen vorm van advies te dienen.

Benoemd tot lid tevens voorz. J. W. Meyer Ranneft, voorz. v. d. Volksr. en tot leden Raden Toemenggoeng Aria Abdoel Rachman, regent van mr. Cornelis, prof. Mr. F. M. van Asbeck, hoofd-ambt. t. b. v. d. Alg. Secr., mr. ir. Kiewiet de Jonge, regeeringsgem. v. Alg. Zaken b. d. Volksr., prof. J. van Gelderen, hoofd v. h. Centr. Kant. v. d. Stat.

Naar verluidt, hebben de onderhandelingen ter Suikerconferentie te Amsterdam Zondag een einde genomen en hoopte men reeds Dinsdag naar Brussel te vertrekken, waar dan de besprekingen met de bietsuikerbelangen uit Duitschland, Tsjecho-Slowakije, Polen en Hongarije zullen aanvangen. Zondag zou vermoedelijk de laatste vergadering plaats hebben, als wanneer men ook de onderhandelingen tusschen de Visp en Cuba tot een bevredigend einde hoopte te brengen.

Berichtgeving hoofdzakelijk ontleend aan Aneta en de N. Rt. Ct.

Kunst, Kunstnijverheid en Huislijf

Teniconstelling van Javaansche Wajangfiguren in Heulstraat 19 te 's Gravenhage.

Tot de voorbeelden van fraaie Kleinkunst, welke getuigenis afleggen van de groote kunstvaardigheid der Javaansche handwerkers, behooren zekerlijk ook de verschillende *wajang*-figuren. Daarvan is thans — gedurende een tiental dagen — een uitgebreide verzameling te bewonderen in de Toonkamers van „Boeatan”, Heulstraat 19, te 's-Gravenhage.

Zooals reeds bij de uitstalling voor het raam valt op te merken, zijn er onderscheiden soorten *wajang*-figuren. De soort, welke voor de oudste gehouden wordt en ook op Java zelf slechts zeer zelden meer voorkomt, de *wajang-bèbèr*, ontbreekt hier helaas. Het is een rolprent van stevig boombast-papier, waarop in fijngekleurde afbeeldingen helden der oud-Javaansche sagen gestyleerd zijn weergegeven. De *dalang* (vertolker der *wajang*) reist er mee van oord tot oord, waar een *wajang*-voorstelling gehouden zal worden, onder begeleiding van *gamelang*-muziek. De prent wordt dan tusschen twee op een Meter afstands van elkaar geplaatste stokken, waarboven een lichtbron is aangebracht, iets boven den grond bevestigd. De *dalang*, daarnaast gezeten, ontrolt dan de prent naar gelang hij met zijn verhaal vordert.

Bij de feestelijkheden ter eere van het Java-congres in 1926 te Djocdja, viel een pracht-exemplaar van zulk een oude *wajang-bèbèr* te bewonderen. De gelukkige eigenaar, uit een afgelegen *Kampung* (dorp) afkomstig, in wiens familie dit stuk altijd van vader op zoon bewaard was, bleek niet genegen haar te verkoopen.

Het zou zeker het geld en de moeite loonen er (voor een museum!) een goede copie van te doen maken.

Naar sommige onderzoekers beweren, zouden bij deze rolplaten na aanhoudend gebruik, de met lijmv-erf beschilderde figuren, langzamerhand langs de omtrekken afgesleten, er uitgevallen zijn en dit aanleiding gegeven hebben tot het vervaardigen der losse *wajang*-figuren, welke, tot meerdere stevigheid, later van geprepareerd karbouwleder (soort van perkament) en, tot meerdere uitdrukkingmogelijkheid, met beweegbare armen gemaakt werden.

Deze gekleurde *wajang-koelit*, naar het repertoire, dat er mee gespeeld wordt, verdeeld in: *wajang poerwo*¹⁾ en *wajang gedog*, welke beide men in de Vorstenlanden nog veel ziet, worden, als schaduwbeelden, vertoond op een wit scherm (*Kelir*), verlicht door een olielamp (*blentjong*), soms in den mooien vorm van een *Garoeda* (heilige vogel), uit geel koper gegoten.

Later werden ook platte, houten *wajang*-figuren gemaakt, ter dikte der Friesche taai-taai-poppen, eveneens met beweegbare armen van leder. Deze heeten: *wajang Ketilik* of *Keroetjel*, gering betee-kenend; daar men in stede van de groote schaduw- en, slechts kleine poppen ziet, door een opening in het scherm aangebracht. Volgens den bekenden Leidschen Museum-directeur *Serrurier*, zou deze *wajang*-soort eerst in het tijdperk van Modjopait ontstaan zijn.

Van nog jongeren datum zijn de *wajang-golek*, voorgesteld door ronde, aangekleede poppen, dus in den geest van onze marionetten, allen dragen zij een lange *sarong*, zoodat er geen beenen zijn en worden zij door den *dalang* vastgehouden aan een

stok, onder dit beenkleed verborgen, waarmee ook het hoofd kan worden bewogen.

Deze soort *wajang* wordt het meest in West-Java, vooral veel in den Preanger vertoond, maar toch worden zij ook in de Vorstenlanden nog gemaakt, o.a. onder leiding van den kunstzinnigen Regent van Koelon-Progo, bij Djocdja, een halfbroeder van den beroemden, Javaanschen danser *R. M. Jodjana*. Mooie proeven daarvan vindt men in de Toonkamers van Boeatan, zoomede van de daar eveneens vervaardigde fraai uit hout gesneden maskers (*topèng*), waarmee ook *wajang*-voorstellingen worden gegeven, namelijk door gemaskerde, levende personen.

En ten slotte heeft men in onzen tijd de *wajang-wong*, waarbij de acteurs ongemaskerd zijn en zelf spreken, echter hun gelaat zóódanig beschilderd hebben, dat dit op een masker lijkt en zich uitent in bewegingen en taal, welke even fijn gestyleerd zijn, als die der terecht veelgeprezen Japansche tooneelspelers.

Ook op Bali vindt men al deze *wajang*-soorten zij dan ook met kleine wijzigingen in vorm en uitdrukking. Bij beiden dragen de voorstellingen, veelal ontleend aan de Oude Heldendichten *Mahabharata* en *Ramajana*, een gewijd karakter, hetgeen o.a. blijkt uit het offeren aan de geesten en het wierook ontsteken, vóór iedere uitvoering.

Wie belang stelt in de allegorische beteekenis van het *wajang*-spel raden wij aan de brochure te lezen door Mevr. C. van Hintloopen Labberton — van *Motman* hierover geschreven, welke thans ook in het Engelsch vertaald, onder den titel: „*The Wajang or Shadowplay, as given in Java*”, voor f 0.60 verkrijgbaar is bij de Uitgers-Mij. *Jamur Dwipa* te Bandoeng. Schrijfster merkt op, dat zij in Britsch-Indië zijnde, bij geleerde Brahmanen navraag deed omtrent den oorsprong en de ontwikkeling van de *wajang* daar, doch vernam, dat diezelfde oude heldendichten alleen nog maar in enkele bergstreken vertolkt worden in schimmenbeelden, door middel van zeer eenvoudige, papieren figuren, de *wajang* dus geheel in verval verkeert en niet zooals bij ons tot meerdere ontwikkeling is gekomen. Zij drukt dan ook de hoop uit, dat op Java (en Bali had zij er aan toe kunnen voegen) de hoogstaande *wajang*-voorstellingen behouden mogen blijven, groote waarde hebbende als uiting van volkskunst, daar zij zoo geheel samengeweven zijn met de volks-droomen en idealen, dat zij als het ware een onafscheidelijk deel uitmaken van hun hooger leven. De Javaansche aristocratie vindt in de *wajang* haar levensvoorbeeld: *Arjoeno* is immers de meest geliefkoosde figuur, het ideaal van iederen ontwikkelden Javaan.

In dit verband kunnen wij niet nalaten hier de aandacht te vestigen op een nieuwen bundel verzen van *R. M. Noto Soeroto*, welke weldra verschijnen zal getiteld: *Wayang-liederen*, bestaande uit een 22-tal gedichten, waarvan hij er reeds eenige publiceerde in het door hem zoo uitnemend geredigeerde, fraai geillustreerde maandschrift *Oedaya* (Opgang).

Hij schrijft er in een noot bij:

Deze gedichten hebben voor de mannen der zuivere wetenschap: ethnografen en philologen en voor Javaansche puristen hoegenaamd geen waarde. De termen namen, beeldspraak, reminiscenties, kortom: de geheele wyang-atmosfeer vormt slechts den bodem, waarin eigen fantasie en eigen scheppingen geworteld staan.”

Maar van des te meer waarde zijn zij, uit een kunstzinnig en algemeen menschelijk oogpunt, voor iederen mee-voelende.

Zij die dezen Javaanschen dichter zijn lezing hebben hooren houden over de Javaansche Tooneel- en Danskunst, zullen zich nog wel herinneren, hoe hij dan tot slot zijn pakkend *Wayang*-lied citeerde, ook een uit bovengenoemden bundel:

„Heer, laat mij een wayang zijn in Uwe handen. Ik kan een held zijn of een demon, een koning of een nederig man, een boom, een plant, een dier, maar laat mij een wayang zijn in Uwe handen.

Dan zal ik, hetzij ik groot ben in het gejoel van den strijd, of klein als een spelend kind onder de waringins, Uw taal spreken.

Dit mijn aardse leven is vol van moeite en strijd, en mijn vijanden, die vele zijn, lachen om mij.

Hun hoon schiet sneller naar het doel dan gevederde pijlen; hun woorden vlijmen scherper dan krissen.

Mijn strijd is nog niet uitgestreden. En straks zult Gij mij wegnemen; ik zal neerliggen bij de anderen, wier spel reeds werd volbracht. Ik zal bij de duizenden zijn in het duister.

En mijn strijd was nog niet ten einde: — nog dansen mijn vijanden.

Heer, laat mij een wayang zijn in Uwe handen. Dan zal over honderd jaar of over duizend jaar uw hand mij weer doen bewegen.

Dan zult Gij mij eens, wanneer mijn tijd in Uw eeuwigheid gekomen zal zijn, opnieuw opnemen en ik zal opnieuw spreken en strijden.

En éénmaal zullen mijn vijanden zwijgen en zal de demon nederliggen.

Heer, laat mij een wayang zijn in Uwe handen.”

Moge dit een en ander een aansporing zijn voor leeken om zich meer en meer te verdiepen in de beteekenis en de schoonheid van het *Wajang*-spel.

Een belangstellend bezoek aan Boeatan's Tentoonstelling kan daartoe een gelukkige aanleiding zijn.

¹⁾ In de Encyclopaedie van Ned.-Indië wordt deze soort *wajang* de oudste genoemd. Zeker munt zij uit in fijnheid van bewerking en uit oude geschriften blijkt, dat zij reeds in de eerste der 11e eeuw bestond. Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Les der historie.

In een beschouwing, voorkomend in de „N. Rott. Crt.” en gewijd aan de landvoogdij van 1931 tot 1936, zeide de hooggeleerde schrijver niet te gelooven in het gezag van bewindvoerders, die met geen hoogere reputatie dan die van sterke mannen worden aangeduid. Het Oosten, dat door maskers heen ziet, geloof niet in dit soort gezag. Krachtdaden, die niet de consequente sanctie vormen van een moreelen wil, doch voortkomen uit enkel machtsgevoel, zullen vertien- en verhoorderdvoudigd moeten worden, willen zij hun werking blijven doen. Het Oosten geloof in de kracht van den hoogstaanden mensch, den *ksatriya*, die uit een zuiveren geest, een nobel hart en een onverschrokken gemoed een kracht put, die onoverwinnelijk maakt. *Het is deze kracht, welke in het Oosten inponeert*. En niet alleen den Oosterling. Het is deze kracht, die ook het Nederlandsche volk in de beste tijden van zijn historie in zijn groote leiders heeft weten te waardeeren en welker bezit het nu als een nationale voorwaarde voor de uitoefening van de landvoogdij behoort te voelen.

N. h. i. van het *Soer. Hbl.* (31/10, 2de bl.) is deze meening in strijd met alle historische feiten. De geschiedenis van Azië is ouder dan die van Europa; zij is de historie van de autocratie. In Europa herhaalde zich immer de strijd tusschen vorst en volk, tusschen standen en landheer. De Fransche revolutie was een typisch Europeesch verschijnsel, waartegenover Azië alleen het despotisme kende, hoogstens getemperd door verstenmoord. Waar de Europeesche volken het verzet als hoogste recht erkenden, heeft de Aziaat den rug gekromd en elk juk gedragen, dat hem door eigen of vreemde overheerschers werd opgelegd. De invloed van een Boedha of een Confucius moge dan al de eeuwen door aan het denken van millioenen leiding hebben gegeven, de werkelijk beschaafden misschien een hoogere geestelijke sfeer hebben doen bereiken dan de meer materialistische Westerling, toch hebben die millioenen altijd als hun machthebbers erkend zij, die zonder eenige moreele overweging de macht uitoefenden om der machtswille. En wat meer zegt, de geschiedenis bewijst, dat zij er veelal wel bijvoeren. De perioden van het hevigste despotisme waren voor hen ook de gelukkigste. China onder de Manchoes, Rusland onder een Rurik en een Peter den Grooten, Kenden orde en rust zooals het republikeinsche China nooit gekend heeft. De tegenwoordige machthebbers in het Kremlin, regeeren naar oud-Russischen trant, die ook geheel Aziatisch is, en zuiver dictatoriaal. Instinctief begrijpt het grootste deel der Aziaten, dat het vooralsnog zich niet zelf regeeren kan, en berust in de regeering, die het heeft. De Europeesche monarch regeerde bij de gratie Gods, in Azië kon de vorst zelf God worden, omdat hier de macht niet is een symbool, maar werkelijkheid. Daarom zullen in Azië de parlementen nooit kunnen gedijen; zij hooren er niet thuis. Wat heeft het parlementarisme van Zuid-Amerika gemaakt, wat van China? Het Westen heeft nog steeds een grootsche taak in Azië te vervullen, maar het moet de geschiedenis geen geweld aandoen, en importeere niet uit het Westen, wat het Oosten volkomen vreemd is en was, reeds duizenden jaren.

De *Java-Bode* schrijft over „Afridi's” (22/10), „Om den Pacific” (22 en 28/10), „Annam” (23 en 25/10), „Japan en de ontwapening” (29/10), „De Fukien-moorden” (31/10) en „Moskou-strategie” (30/10), het *Soer. Hbl.* over „Het verre Oosten” (20, 22 en 30/10), „De dwingelandij” (22, 23 en 24/10, Villanus), „Ibn Sa'ud” (28/10), „Rusland” (29/10, Missaert), „Het Volkenbondsjaar” (30 en 31/10, V.), „China en Europa” (30/10, Yeh Kungcho) en „Tijdens de O. I. Comp.” (26/7 t/m. 1/11, 5de bl. Dr. G. M.), het *Bat. Nwsbl.* over „Het dubbele aangezicht van Moskou” (1/11).

De positie der I. S. D. P.

Den 26sten Oct. sprak de heer *J. E. Stokvis* te Weetvreden op de Jaarvergadering der Indische Sociaal-Democratische Partij over „Naar de Indische meerderheid”, doch in hoofdzaak over de associatie-politiek en haar einde (*Deli Crt.* 3/11, 4de bl.). Ten slotte schetste de spreker de positie der I. S. D. P. Wij vragen — aldus spr. — met het Utrechtsche Koloniale Congres,

LOUIS KORIJN & Co.

Anno 1880

5516

Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Heerengracht 418
 Bijkantoor: 's-GRAVENHAGE, Mauritskade 1
 Telefoon 15960 (3 lijnen)
 Haagsche Beurs, Telefoon 10616

EFFECTEN - COUPONS

onvoorwaardelijke erkenning van het recht op nationale onafhankelijkheid. Dat kan niet gegeven worden als een Sinterklaas-cadeautje, maar het is een probleem, waarvan de oplossing afhankelijk is van de vraag, wanneer de nieuwe nationale eenheid sterk genoeg zal zijn om zich in de internationale samenleving te kunnen handhaven. Het optreden van de I. S. D. P. beoogt, dat elke nieuwe hervorming tevens een verzwakking van de koloniale verhouding zal zijn, en bovendien streeft de partij naar kapitaalvorming in Indië zelf, omdat het vooral ook een kwestie van geld is, welke echter niet opgelost kan worden, zolang de drainage van dit land op zoo groote schaal blijft aanhouden. 350 à 400 miljoen vloeien jaarlijks als winst weg naar Nederland, en inderdaad heeft de Nederlandsche arbeiders-klasse hier belang bij, omdat er met dit geld veel werkgelegenheid wordt geschapen. Ons ideaal van het Recht heeft echter de kracht om de schade te dragen, wanneer straks die winsten zullen uitblijven. Thans behoeven de banden evenwel nog niet verbroken te worden, aangezien hun onmiddellijke verbreking nooit tot een blijvende onafhankelijkheid van Indonesië zou kunnen voeren, en bovendien het gevaar voor een nieuwen wereld-oorlog zou vergrooten. Intusschen is de koloniale loonbron voor de Nederlandsche arbeiders-klasse een gevaarlijk, een vulkanisch bezit. Zij zal die loonbron gelukkig moeten verliezen, en de ontwikkeling gaat reeds in de richting van ondermijning der koloniale verhoudingen langs economischen weg. Als afzet-gebied voor de producten der Westersche industrie wordt Azië al van minder belang door het geleidelijk ontstaan van Oostersche bedrijfskapitalen. In Britsch-Indië, China en Japan heeft b.v. de textielnijverheid reeds een ontzaglijke kapitalistische kracht ontwikkeld, en in Ned.-Indië wordt de Inheemsche teelt van sommige belangrijke export-gewassen reeds als een dreigende concurrent door het Westersch kapitaal beschouwd. Het hapert nog aan de handels-organisatie om de bedrijfs-winsten in het eigen land te houden, maar ook op dit terrein zal de Inheemsch-nationale beweging op den duur haar activiteit wel ontplooien.

Wij vestigen de aandacht op *De Sum. Post* (6/11 „De eenzijdige”, een oordeel over den heer J. E. Stokvis), de *Deli Crt.* (5/11 „Lezing van mr. Fruin” over de Vad. Club), het *Bat. Nwsbl.* (18/8 t/m. 4/11 „De P. N. I.-zaak” voor den Landraad; 1/11 „De revolutionaire actie”, connecties, die de P. N. I. met revolutionaire organisaties buiten Indië onderhiel), *De Loc.* (31/10 „Prélude”), en de *Java-Bode* (29/10 „Regeringsbeleid”, J. E. Jasper, en „De N. V. V.-delegatie”).

Doeltreffende organisatie van de landsadministratie.

In „De Stuw” (*De Loc.* 27/10, blz. 11) pleit de heer C. O. van der Plas voor een tijdelijke salarisverlaging. Waar het indexcijfer voor belangrijke levensbehoeften in Indië in 1921 218 bedroeg, in 1925 (het jaar van de B. B. L.) 166 en in Sept. 1930 155 zou z.i. een tijdelijke korting zeer wel verantwoord zijn. Hoe eerder het offer eener tijdelijke korting gebracht wordt, hoe minder gevaar voor een definitieve vermindering en voor aantasting van pensioenen.

Het orgaan van de Vereeniging van Hoogere Ambtenaren acht salarisverlaging een „uitersten maatregel”. Zonder salarisverlaging kan — volgens het blad — een aanzienlijke bezuiniging verkregen worden door doeltreffender organisatie van de landsadministratie. De onderwerpen, waarop een besparing mogelijk is, liggen voor het grijpen. Al heeft de Organisatie-commissie gefaald, een bezuiniging door een meer economische aanwending van werkkrachten, een juistere werk in- en verdeling en het breken met het in vele gevallen tot in het oneindige doorgevoerde kasiansysteem voor personeel, is zeer zeker mogelijk. Het *Bat. Nwsbl.* (1/11 „De personeelsvoorziening”) betreurt het, dat het op het vervolg-artikel van het „Maandblad” een maand zal moeten wachten, doch hoopt, dat de Vereeniging in dien tijd gelegenheid vindt haar denkbeelden en inzichten rechtstreeks aan de Organisatie-commissie mede te deelen. De Commissie zal er ongetwijfeld haar voordeel mee doen.

Evenals de „Deli Crt.” (27/10 „Verlaging van ambte-

naren-salarissen”) wijden de Java-bladen aandacht aan de actie van het V. V. L. en in het bijzonder aan de uitlatingen van den heer H. Reens, den voorzitter, op de vergaderingen te Bandoeng. N. h. o. van het „Nieuws v. d. Dag” verdient deze demagoog geen antwoord, omdat de door hem gebruikte terminologie en de aangevoerde „argumenten” een beletsel vormen om met hem in debat te treden. De heer C. Koppe betoogde op deze vergadering — volgens de „Ind. Crt.” — o.m. de wenschelijkheid van een wettelijke vaststelling der dividenden, die toch door de gemeenschap worden opgebracht. Het overschot der winsten zou dan voor een deel voor het personeel der ondernemingen moeten worden gereserveerd, voor een ander deel in de schatkist moeten worden gestort om van dienst te zijn in periodiek terugkeerende tijden van malaise, zooals wij die thans doormaken. Een soort van socialisatie dus. De *Deli Crt.* (3/11 „De actie van het V. V. L.”) begrijpt uit welken hoek de wind waait.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (29/10, 2de bl. „Onbehoorlijke taal”), *De Loc.* (27/10, blz. 4 en 30/10 „Meeeningen van lezers”) en het *Bat. Nwsbl.* (25 en 28/10, Mail-editie).

Zelfwerkzaamheid van de bevolking.

Omtrent de door den Landvoogd van de Hoofden van Gewestelijk Bestuur ontvangen mededeelingen met betrekking tot de „verzorging van geestelijke behoeften en sociale welvaartszorg uit Inlandschen kring”, vernam *De Loc.* (28/10, blz. 19) dat de drang naar onderwijs geweldig is. Op Java is er bijna geen gehuchtje, waar geen school aanwezig is; zoo noodig wordt een gewenschte onderwijsinrichting gesticht op particulier initiatief, al dan niet door de Regeering gesubsidieerd. Schakelscholen geven het Inheemsche kind de gelegenheid hooger-op te gaan. Op tal van godsdienstscholen ontvangen de leerlingen onderricht in het lezen, schrijven en spreken van de Arabische taal; op enkele godsdienstonderwijsinrichtingen wordt het moskeepersoneel kennis bijgebracht van de Mohammedaansche wetten en van het Moslimsch recht. De oprichting en de instandhouding van die onderwijsinrichtingen geschiedt uit de opbrengst van pasars-malam, tentoonstellingen, goederenloterijen, e. d. *Landbouw* en *nijverheid* laten niets te wenschen over. Elkeen kan landbouwer worden; nageenoeft overal zijn gronden voor den kleinen man gereserveerd en hulp en steun van bestuurszijde en van den landbouwvoorlichtingsdienst is hem verzekerd. Aan de voedings- en tweede gewassen wordt overal de meeste zorg besteed; ook de Europeesche cultuur (rubber, thee, koffie, tabak, kapok, klapper, e. a.) is den Inheemschen landbouwer toevertrouwd. Ook voelt het volk veel voor de *groot- en klein-veefokkerij*. Het Madoeresche en Balineesche vee is het meest bekend. Het fokken van paarden en varkens vindt bij de bevolking nog geen ingang. De paardenfokkerij op Soembawa, Flores, Roti en Savoe is zeer achteruitgaande; de vraag naar overwalsche paarden vermindert sterk door de goedkope automobielen en op de terreinen voor de paarden worden hoe langer hoe meer voedingsgewassen en handelsproducten verbouwd. Met de *oost-, groenten- en bloementeel* gaat het in het algemeen, vooral op Java, zeer goed. De *batikkunst* heeft belangstelling van vele zijden en wordt terdege beoefend, vooral op Java. Ook de *weverij* in de Buitengewesten (Atjeh, S. O. K., S. W. K., Bali en Timor) is steeds vooruitgaande; elk gewest in de Buitenbezittingen kan op zijn eigenaardige kunstnijverheid bogen. De *zee- en de binnenvisscherij, vischeelt en -kwekerij* verkeerden in gestadigen bloei. *Coöperatieve vereenigingen* van allerlei aard zijn ontelbaar; de voornaamsten zijn die, welke ten doel hebben de onderlinge concurrentie te voorkomen en die, opgericht om elkander in tijden van kommer en zorg financieel te steunen. De volks- en afdelingsbanken, desaboemboengs en desabanken, e. d. stellen zich eveneens ten doel de bevolking in haar noodden tegemoet te komen. De *woeker*, waar die zijn intrede heeft gemaakt, wordt sterk geweerd en elders zooveel mogelijk voorkomen. De bestaande coöperatieve vereenigingen en creditinstellingen verlenen het volk (financieele) hulp onder gunstige voorwaarden. Van de *hospitelen en poliklinieken*, van Gouvernementswege dan wel van particuliere zijde, maakt het volk een dankbaar gebruik. Hier en daar zijn op Java al *reclasseringsvereenigingen* aanwezig, die zich het lot der jeugdige delinquenten aantrekken; veel is er op dat gebied echter nog niet te doen. Wat betreft de *sport*, verdient alleen het voetbalspel de belangstelling van het volk; overigens staat het tegenover elk ander soort spel geheel onverschillig.

Aandacht verdienen: *De Loc.* (28/10, blz. 17 „Hoofdzak” voor het Onderwijs; 1/11, blz. 35 „Sparen”), het *Bat. Nwsbl.* (30/10 „Heroriëntering in de Inheemsche beweging”), *De Sum. Post* (7/11 „De Indonesia Raja”) en het *Soer. Hbl.* (27/10, 2de bl. „Oproep tot de Aziatische vrouwen”), tot het bijwonen van het All Asiatic Women Congres te Lahore).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers.

De P. N. I.-zaak.

Het spreekt vanzelf dat het rechtsgeding tegen de P. N. I.-leiders te Bandoeng door de geheele Inheemsche pers met belangstelling wordt gevolgd en dat geregeld commentaren op en beschouwingen in verband met het verloop der verhooren, enz., worden geleverd.

„THE COLUMBIA HOUSE”

LAAN VAN MEERDERVOORT 99

TELEFOON 32151

Enig geautoriseerd speciaal Agentschap voor

Columbia Grafonola's
 en Records

in 's-Gravenhage

5333

Catalogi wordt op aanvraag gaarne toegezonden
 Zendingen naar Nederlandsch Oost-Indië

De *Sipatahoenan* van 26 September acht het gerechtelijk onderzoek een groote aanwinst voor de P. N. I., want men kan er duidelijk uit zien hoe de richting is van deze vereeniging en wat het verschil is tusschen imperialisme en gezag. De mogelijkheid is dan volgens het blad niet uitgesloten, dat straks na afloop van de zaak vele leden tot de P.N.I. zullen toetreden. De zaak wordt nu niet alleen door Indonesiërs, maar ook door de andere rassen in Indië en in het buitenland gevolgd. Vooral door hen die het volk vertegenwoordigen. Hierbij wijst het blad dan op de vraag van den heer Mendels aan den Minister van Koloniën over de getuigenverklaringen van commissaris Albreghs op de terechtzitting. Het blad twijfelt er niet aan of de zaak zal na afloop van het proces door de socialisten in de Kamers der Staten-Generaal besproken worden.

In verband met de volksbeweging wordt in de *Djawa Tengah* van 18 Sept. gewezen op de zaak Soekarno c.s. Of deze inderdaad schuldig is valt moeilijk uit te maken. De opvatting van „sana” is immers altijd in strijd met die van „sini”. Al wordt Soekarno straks door den rechter dus gevaarlijk geacht voor de samenleving, toch zal het volk hem blijven hooghouden. En misschien nog hooger dan te voren, aangezien hij als beklagde een houding heeft te zien gegeven, waarop men trotsch mag wezen. Tot dusverre is hij hier te lande de eenige politieke beklagde onder de landszonen van Indonesië, wiens houding op moed wijst gepaard aan schranderdheid. Ook heeft dit gerechtelijk onderzoek de verspreiding ten gevolge gehad van de nationale denkbeelden. Door de vervolging van de vier leiders heeft de Landraad te Bandoeng dus medegewerkt aan propaganda voor de P. N. I. En nu hebben de heeren van die rechtbank een zware taak te vervullen, want alles wat zij daar onderzoeken, wordt door het volk gecorrigeerd. De geringste fout zal het volk dus opvallen. Of de beweging straks door de veroordeeling van de leiders achteruit zal gaan, ligt nog in het duister. Maar de verwijdering van het driemanschap der I. P. en de interneeringen naar Boven-Digoel hebben geleerd dat het zaad van de vrijheid, hetwelk nu eenmaal in het hart van het volk is ontkiemd, steeds zal blijven voortleven, hoe langer hoe meer zal groeien en ten slotte vruchten zal dragen.

Naar aanleiding der interpellatie van het Eerste Kamerlid Mendels, zegt de *Keng Po* van 18 Sept. dat de gehoorde getuige commissaris Albreghs den vertrouwlijken brief van dr. Tjipto aan ir. Soekarno niet had moeten overleggen, omdat die geen verband hield met de kwestie waarom het eigenlijk ging. Een tweede blunder van dezen getuige noemt het blad zijn verklaring omtrent door den heer Thamrin aan Mr. Sartono gestuurde „geheime” Volksraadsstukken, waarvan alleen de leden van het College inzage mogen nemen. Omtrent het al of niet geheim zijn van bedoelde kwestie had de heer Albreghs te voren bij den Volksraad inlichtingen moeten vragen. Overigens begrijpt de *Keng Po* niet hoe een der Europeesche bladen te Batavia het facsimile van een brief van Dr. Tjipto heeft weten te publiceeren. Een stuk van overtuiging mag niet uitgeleend worden en in geen geval mag rechter of getuige steun zoeken bij de publieke opinie zolang het onderzoek nog aanhangig is. Met het bovenstaande bedoelt het blad niet Ir. Soekarno vrij te pleiten. Men straffe hem als hij inderdaad schuldig is, maar bij het onderzoek mogen eerlijkheid en zuiverheid niet worden vergeten.

In de *Bintang Timoer* van 30 Sept. wordt een brief van Dr. Tjipto aan het blad gepubliceerd, waarin deze zegt dat hij in de getuigenverklaringen van politiecommissaris Albreghs zekere tendenz heeft meenen te ontdekken; hij wil dit aantoonen om „juistheid van visie in de hand te werken.” Schrijver begint met een terugblik naar de jaren 1915-'16, den tijd van het opkomend communisme. Het was zeer goed gezien van de comm. leiders om te trachten „een eitje te leggen in het nest van en te laten uitbroeden door” de Indische Partij en de Sarekat Islam. Met de laatste lukte het wonderwel, doch in de I. P. was de communist minder fortuinlijk. Gevolg was dat Sneevliet de I. P.-politiek „bourgeois-politiek” noemde. Toen schrijver de Vorsten-

VEREENIGDE OCTROOBUREAUX

BEËDIGDE OCTROOIBEZORGERS
 H. J. KOOY - Ir. H. J. J. WEURMAN

BEZUIDENHOUT 69 'S-GRAVENHAGE
 TELEFOON 72080 - 72081 - 72082

AANVRAGEN VAN OCTROOIJEN VOOR UITVINDINGEN EN DEPONEEREN VAN HANDELS- EN FABRIKSMERKEN IN ALLE LANDEN. 5115

landen uitgezet werd en zich te Bandoeng vestigde, vond hij daar het communisme uitgegroeid tot een niet te verwaarlozen factor in het sociale leven, doch n.z.m. waren de P. K. I.-ers voor het meeren-deel nationalist, minstens voor 75%; door Mr. Schrieke werd in dens boek het cijfer 90% genoemd, terwijl de heer Hillen na het Digoel-bezoek slechts de onverzoenlijken als principieele communisten schijnt te beschouwen.

Om te voorkomen dat Indonesia een „filiaal van Moskou” zou worden, moest een middel gezocht worden om de 75% „misplaatsten” in de P. K. I. in de nationalistische geleerden terug te voeren. Het communisme openlijk bestrijden kon schrijver niet, het was gevaarlijk en zou geen resultaat opleveren, omdat schrijver geen organisatie achter zich had (de I. P. was ontbonden) en in communistische kringen verkeerde men in een roes. Het andere middel was: „een nationalistisch ei te leggen in het communistisch nest” en omdat er geen andere weg openstond, werd dit consequent en methodisch beproefd.

De Alg. Studclub (te Bandoeng) werd opgericht om de communisten nationalistisch te beïnvloeden.

Het is juist dat er eenige communisten — en zelfs vooraanstaande — in zaten, doch de gevolgtrekking van den heer Albregts, dat de P. K. I. er een vooraanstaande positie bij innam, is te stout, er ligt volgens schrijver tendenz in. De communisten zouden niet nationalistisch beïnvloed kunnen worden als de deur voor hen gesloten werd gehouden. Schrijver vraagt waarom de heer Albregts er niet bij vermeld heeft, dat ook de heeren Douwes Dekker, Stokvis en Koch er een spreekbeurt in hadden? Omdat zulk een mededeeling niet zou passen in het kader van de vooropgezette meening dat de Alg. Studclub een filiaal van Moskou was? Dus omdat tendenz was bedoeld? Schrijver spot dat de heer A. niet zoo scrupuleus had behoeven te zijn, want de Europeesche pers met haar „rudimentair gebleven onderscheidingsvermogen” had toch wel aangenomen dat D.D., Stokvis en Koch allen afgezanten van Moskou waren. Schrijver verklaart a.s. een der oprichters van de Alg. Studclub, dat deze een studieclub in den engeren zin van het woord is geweest, waar ook een P. E. B.-er of een I. E. V.-er met plezier als lid of als spreker zou aangenomen zijn; debalotage bestond niet, het ledental van honderd is nooit bereikt.

Schrijver ontkennt verder, dat er relatie met de Derde Internationale bestond of bestaat. Een publiek geheim is evenwel dat Moskou zijn volgers aanbeveelt, connecties te zoeken met de nationalist, zie ook den door de recherche onderschepten brief.

Schrijver verwijt den heer Albregts dat deze met zijn gevolgtrekking van Moskousche relaties, in schrijver en zijn partijgenooten willooze ledoppen ziet en dat met het voorbeeld van Borodin voor oogen, die aan den lijve ondervonden heeft wat het zeggen wil met Oosterlingen te maken te hebben. Met betrekking tot de Perhimpunan Indonesia zegt schrijver dat hij en zijn partijgenooten wel slechte vaderlanders zouden wezen, wanneer zij de P. I.-ers verloochenden, vooral toen deze in een proces gewikkeld waren. „Right or wrong, my country.”

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht.

De Redacties van tijdschriften, welke in deze rubriek worden opgenomen, worden uitgenoodigd de bladen rechtstreeks te zenden aan den redacteur van deze rubriek, Obrechtstraat 163, 's-Gravenhage. Hetzelfde geldt voor uitgevers, die hun boeken in dit overzicht wenschen vermeld te zien.

Algemeen Landbouwweekblad voor N.-I.

No. 17 van 25 Oct.: Rotenone. (akar toeba” — Derr's elliptica — „Tuba root” is, blijkens onderzoekingen van R. C. Roark een insecticide, waaruit Nagai rotenone heeft weten te isoleren, een ideaal insectendoodend middel, ongevaarlijk voor mensch en huisdier, Davidson heeft bekend gemaakt, dat een gram in 3000 liter water 1 op 300000, afdoende is voor de bestrijding van Aphis rumicis, de bekende vijand van boonen.) — Proeven met het opschuren van rijst (uit de Mal. Agr. Jrnl. Proeven ook belangrijk voor Indië, Oost en West.) Het 11de Landbouw-Congres. Behandeld werden de volgende prae-adviezen: De statistiek van den Inlandschen landbouw op Java en Madoera, door A. Scheltema¹⁾; Uniformiteit in den opzet van veldproeven, door ir. A. Wulff²⁾; De selectie van eenjarige gewassen, door Koch; de selectie van kapok, door H. de Veer²⁾; De cultuur en bedrijfsomleidingen in den Inlandschen landbouw, door ir. E. de Vries; Organisatie, grondslag en uitvoering der Bodemkundige Java-kaartering, door dr. ir. J. White¹⁾. Een lezing werd gehouden door dr. B. H. Paerels over Binnenvisscherij en landbouw).

Afl. 18 van 1 Nov.: De voortschrijdende bodemdevastatie (een blamage voor ons koloniaal regiem).

— over de economische beteekenis van de mangga-teelt in Cheribon—Indramajoe. — Oliebereiding uit Hevea-zaden.

De Aarde en haar Volken

November: De ondergang van Likasan bij Ambarawa, door A. W. Francken (tusschen 18 en 21 Mei d.j.).

De Indische Culturen (Teysmannia)

No. 21 van 1 Nov.: Grammatophyllum, Bl. door H. J. Wigman (een orchidee waarvan er 6 bekend zijn en beschreven worden). — Peper-cultuur in de F. M. S., door J. N. Milsom (bewerkt uit de Mal. Agr. Jrnl.). — Copra in balen, door C. D. V. Georgi (uit de Mal. Agr. Jrnl.). Deze nieuwe methode heeft geen olieverlies ten gevolge, eischt 1/3 minder laadruimte en de balen zijn gemakkelijker te hanteeren, op te stapelen en te tellen).

De Indische Mercur

van 3 Dec. no. 49: „Azië en Wij”, door E. D. van Walree, besproken door A. Neijtzell de Wilde. — Luffa (een vezelmassa, gebruikt voor het maken van inlegzolen in schoenen en voor harde badsponsen. In N.I. komt voor de Luffa cylindrica).

De Indische Verlofganger

van 28 Nov. no. 17: Javaansche vrouwen, door S. Kalf.

Landbouw en Veeveelt

No. 9 van 31 Oct.: Adiantum's of Chevelures (slot) — Cochinkrielen, door H. van der Horst (speciaal geschreven voor de Indische dwerghoenderliefhebbers).

Locale Belangen

Afl. 20 van 16 Oct.: Theorie en Praktijk der Stadsgemeente-Financiën, door C. Kraayenbrink (wordt vervolgd in No. 21). — Vereischt een verordening tot wijziging eener strafverordening, wanneer op het te wijzigen artikel geen straf is gesteld, de goedkeuring van het College van Gedeputeerden? — Toekenning van subsidie bij beheersoverdrachten van wegen aan autonome gemeenschappen. — Niet goedkeuring der wegenbelastingverordening van het regentschap Loemadjang. — Treden Loco-burgemeesters af? — Overname ziekenhuizen door regentschappen. — Opdracht tot uitvoering van verordeningen aan Landsdienaren c.q. provinciale ambtenaren.

Afl. 21: De op te richten Vereeniging van Indische autonome gemeenschappen, door Rückert. — Regeeringsstandpunt t.a.v. vermindering en ontheffing van aanslagen in belastingen. — alsvoren t.a.v. het stellen van straf op het niet tijdig betalen van belasting. — Overdracht gouv. waterleiding te Menado. — Wegenbelasting.

Morks Magazijn

In het October- en Novembernummer zet L. C. Vrijman zijn belangwekkende artikelen voort over het: Slavenleven in Suriname in de 17de, 18de, en 19de eeuw. De artikelen zijn rijk verlicht.

Nederlandsch-Indië (Orgaan v. d. Vaderlandsche Club)

Afl. 3 van 16 Oct.: Wat de Vaderlandsche Club wil. (Er wordt een bloemlezing uit Nederl. bladen gegeven. Wij lezen in de Ind. Post van 1 Nov. het volgende:

„De Vad. Club nl. streeft naar een bevrijding van de Nederlanders in Indië van den druk, op hen uitgeoefend door de Regeering, welke hun bestaan in Indië bedreigt.

Zij streeft naar de bevrijding van alle ambtelijke belemmeringen voor de vlote ontplooiing van den Nederlandschen ondernemingsgeest.

Zij streeft naar de bevrijding van de bemoeienissen der academische dweepers en theoretici met hunne bedrijven, welke zij met zoo groote moeite ten bate van land en volk, van hen zelf en van hun stam, in Indië hebben gesticht en groot gemaakt. Zij streeft verder naar bevrijding van de bemoeiingen en de bemoeizucht van de onkundigen in Nederland en van de domme opgezweept Nederlandsche arbeidersmassa, welke via het Nederlandsche parlement over de Nederlanders in Indië, die onmondig werden gemaakt, bedisselen.

Ten slotte streeft de Vad. Club ook naar de bevrijding der Nederlanders in Indië van de aanwezigheid der, zelfs door de Inlanders ongenood, uit Nederland gekomen demagogen, die hier zonder ook maar iets goeds te kunnen verrichten, een noodlottige rol spelen.”)

De toekomstige Landvoogd, door Fruin. — Het recht op grondbezit aan den Indo, door J. B. R.

Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw.

Afl. 8 van December: Tentoonstelling van kunstnijverheid uit Ned.-Oost-Indië in het Brooklyn Museum, door A. J. Barnouw (op 14 Maart d.j. geopend). — De „Compagnie” in Siam, door W. Blankwaard. (fraaie foto's geven aan, waar het

voetspoor onzer vaders eens te vinden was). — De Indonesische instrumenten in het muziekhistorisch museum Scheurleer te 's-Gravenhage, door Dirk J. Balfoort (vervolg).

Pharmaceutisch Tijdschrift voor N.-I.

No. 11 van 1 Nov.: Biografische en genealogische gegevens betreffende apothekers in Nederlandsch-Indië, door P. C. Bloys van Treslong Prins (tot nu toe gevonden in het Landsarchief te Batavia. 15 personen worden behandeld. Een dergelijk overzicht van apothekers in Suriname en Curaçao zou zeker ook nuttig zijn te publiceren).

De Rijkseenheid

van 3 Dec. no. 10: Het eerste lustrum der Utrechtsche Indologenvereeniging (die 2 en 3 Dec. eindigt). — Het militaire Hospitaal te Paramaribo, door Vetus (gelukkig een droom, zegt de schrijver, want het was een janboel geworden sinds de Nederlandsche leiding ontbrak. Was het maar een droom, zouden wij willen zeggen, want wat vroeger groote mannen hebben opgebouwd tot heil van het land, schijnt langzamerhand te gronde te zijn gegaan. En nu het hospitaal zal worden omgezet in een burgerziekeninrichting onder controle van de landsbestuurders, vreezen wij, dat dan verder ook zijn groote naam van weleer zal worden begraven).

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde.

Uitgegeven door het Kon. Bat. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Deel LXX. Afl. 1: Poestaka Giting, door J. H. Neumann. — Verslag van de openbare vergadering op 23 December 1929. — Verslag Raffles-herdenking. — Verslag van de afd. Taal-, Land- en Volkenkunde. II. 1929. — Eenige Antiquiteiten van Zuid-Celebes, door W. Middendorp, met naschrift van L. de Vries. — Een oude kaart van den Oost-indischen Archipel uit de eerste helft der 16de eeuw, door C. C. F. M. Le Roux. — Lijst van aanwinsten.

Treubia

October: Spolia mentawiensia Longicornia, door B. Schwarzer. — The occurrence of stakled buds in the coral Echinopora lamellosa (Esper), door H. Boschma en J. Verwey. — On a black variety of Felis temmincki from Sumatra, door K. W. Dammerman. — Contributions to the Dragonfly-Fauna of the Dutch East-Indies, door M. A. Lief-tinck — Einiges über die Biologie Ost-Indischer Mangrovekrabben, door J. Verwey.

De Tropische Natuur

Afl. 11 van November: De Atlasvlinder (Attacus Atlas L.), door L. Coomans de Ruiter. — Uit het leven van enkele gevoelige tropische bloemen, speciaal van de „Horlogebloemen” (vervolg) door L. van der Pijl. — Het sterven der dieren in de wildernis, door Gissius.

Tropisch Nederland

Afl. 16 van 1 December: Diepzeonderzoek in Oost-Indië. De Snellius-expeditie. Het verdere verloop, door prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. III. — Woningbouw in Centraal Borneo, door A. J. Vorstman.

Onze Vloot

Decemernummer: Met Hr. Ms. „Van Galen” op het Koninginnefeest te Suriname, door J. H. Vaandrager (slot). (Wij wisten niet dat Suriname een plaats was geworden. De schrijver is vlootpredikant. Bedoeld is te Paramaribo of in Suriname).

Landbouw

No. 3 van Sept.: Eenige gegevens ten dienste der klappersselectie, door dr. P. van der Elst (prae-advies I de Landbouwcongres te Bandoeng).

No. 4 van Oct.: De Polyembryonie van Citrus en haar beteekenis voor de cultuur, door dr. H. J. Toxopeus. — Bestrijding van voor den landbouw schadelijke krabben, door jhr. W. C. van Heurn. Oliepalmcultuur ter Oostkust van Sumatra en in Atjeh, door A. Luytjes.

De Stuw

van 1 November, no. 16 opent met: Onze beginselverklaring, naar aanleiding van het artikel: Doelstelling in de Ind. politiek van dr. B. J. Haga in het Kol. Tijdschrift van Sept. — Verruiming van de gelegenheid tot het verkrijgen van grondbezit voor den Indo-Europeaan, door mr. Th. A. Fruin. — Bezuiniging en ambtenaarssalarissen, door Rückert. — Een andere kijk op bezuiniging en ambtenaarssalarissen, door K. de Beyl.

Nederlandsche Pers

Avondpost, Ochtendblad van 29 Nov. bespreekt de ontwerp-regeling van buitenlandsch verlof aan ambtenaren in N.-I. en de nieuwe beginselen, welke veel tegenstand zullen ontmoeten.

Nieuwe Rott. Courant van 25 Nov. Ochtendbl. A.:

GEBR. VAN OOSTERHOUT - BREDA

GINNEKENSTRAAT 139 — BOSCHSTRAAT 10
TOLBRUGSTRAAT 12 — CERESSTRAAT 30
GINNEKENWEG 138 5291

**KOLONIALE WAREN - COMESTIBLES - FIJNE
VLEESCHWAREN - WIJNEN - ZUIDVRUCHTEN**

Een „Regeerings-Persbureau”, dat tot taak heeft om in brochure-vorm beschouwingen te wijden aan belangrijke koloniale onderwerpen, die in het buitenland algemeen belangstelling wekken, doch waarover tot heden slechts een gebrekkige, en dikwijls zelfs onjuiste voorlichting bestond.

Het Vaderland van 3 Dec. Avondbl. D.: Een ouderwetsche emigratie naar Nieuw-Guinea, door dr Th. Lens, die vraagt: Zal er een moderne naar Suriname volgen? nu de eerste stap op den weg van blanke kolonisatie in ons tropisch gebied is genomen en eindigt met deze woorden: „Hoe nuttig zou het geld aan dien aanvoer besteed, niet gebruikt kunnen worden voor proeven met landbouwmachines en gelegenheid geven aan Holland-sche boerenzoons, Suriname voor blanke kolonisatie te ontsluiten.”

1) Volledig opgenomen in Ned. en Eng. in Landbouw, no. 3, Sept. 1930.

2) Volledig opgenomen in Ned. en Eng. in Landbouw, no. 4, Oct. 1930.

Suriname

De gouverneur heeft bij zijn terugkomst een brief gericht aan de Koloniale Staten over de resultaten van zijn reis. Wij ontleenen daaraan het een en ander:

In de eerste plaats maakt de Gouv. zich de tolk van H.M. de Koningin, om haar hartelijke wenschen over te brengen voor het gebiedsdeel Suriname. Verder schrijft de Gouverneur:

„De gedachtenwisseling over de mogelijke omzetting van het Militair Hospitaal in een Burger Ziekenhuis heeft tot de slotsom geleid, dat in de toekomst eenhoofdige leiding van den burgerlijken en den militair-geneeskundigen dienst verzekerd moet worden, maar dat de bedoelde omzetting niet de enig mogelijke oplossing daarvoor is. De minister was met mij van oordeel, dat deze eenhoofdige leiding beter kon worden verkregen door in de toekomst twee officieren van gezondheid te klasse te detacheren, waarvan een als hoofd van het hospitaal zal fungeren en de ander als hoofd van den burgerlijken en van den militair-geneeskundigen dienst.

Besprekingen met den heer Tj. Pyttersen en ir. H. N. van Dijk hebben mij, met instemming van den minister, doen besluiten een post voor proefnemingen op het gebied van mechanische landbouwbedrijven op de ontwerp-begroting 1932 te brengen.

Met verschillende belanghebbenden werden besprekingen gevoerd over de mogelijkheden, welke de cultuur, verwerking en verhandeling van sinaas-appelen bieden. Van de N.V. West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconservenhandel „Surinaam” ontving ik bericht, dat deze kapitaal gevonden heeft om een opkoopcentrale met verwerkingsinstallatie en export in te richten. Op de ontwerp-begroting voor 1932 zal een post voor aanstelling van een tuinbouwkundige ter bevordering der vruchtencultuur worden uitgetrokken.

Het voornemen bestaat, voorloopig bij wijze van proef, met gouvernementsteun een directe snelverbinding met Curaçao tot stand te brengen.

Het overleg inzake de bevordering der koffiecultuur door kapitaalversterking van gouvernementsteun leidde, voorloopig niet tot resultaten, daar de noodzakelijk geachte deelneming van particulier kapitaal in verband met de huidige omstandigheden niet werd verkregen. De gedachtenwisseling over dit punt met het Opperbestuur wordt voortgezet.”

„De West” van 11 November, den brief besprekende, schrijft:

„Als geheel heeft de boodschap, waarmede de Gouverneur teruggekeerd is naar Suriname, onze verwachtingen overtroffen.”

„De Surinamer” van 13 November eindigt zijn kanteekeningen aldus:

„Alles bijeengenomen kunnen we als ons voorloopig vluchtig oordeel zeggen, dat de brief van den Gouverneur wel eenige leegheid laat, maar daarnaast ook veel waardevols geeft en als geheel niet onbevredigend kan heeten.”

De „leegheid” heeft vooral betrekking op het zwijgen van den Gouverneur over de waterleiding en het petroleumonderzoek.

★★

In hetzelfde nummer van „De Surinamer” lezen wij:

„Na lang zoeken heeft men eindelijk de hand kunnen leggen op een gegadigde voor de betrekking van Gouvern.-secretaris.

Dezer dagen werd hier bekend, dat Mr. P. Kikkert, hoofdcommies op het departement van buitenlandsche zaken, zich heeft bereid verklaard, deze betrekking te aanvaarden...

In het voorjaar van 1931 is zijn uitzending naar Suriname te verwachten.”

★★

„De West” van 4 November schrijft:

„Naar wij vernemen is van Gouvernementswege het faillissement aangevraagd der suikeronderneming Waterloo in Nickerie.

In een vorig nummer deelden wij mede, dat men van alle kanten trachtte samen te werken, om de onderneming door de crisis heen te helpen. De Surinaamsche Bank was onder zekere omstandigheden bereid om mede te werken om de zaken gaande te houden, in afwachting van den verderen loop der suikerprijzen, die zich weder gunstiger laten aanzien. Daar echter telegrafisch bericht werd ontvangen van de Schotsche eigenaren der plantage, dat zij zich in geen enkel opzicht verder aansprakelijk wilden stellen, was men verplicht, de onderneming los te laten.”

★★

Hetzelfde blad bericht dat de koffieplantage Catharine Sophia op publieke veiling voor f 20.000 is verkocht aan de Surinaamsche Bank.

„De West” van 11 November schrijft over de plantage Waterloo:

„Het drama van deze suikerplantage verwisselt bijna dagelijks van phase, zoodat het moeilijk is iets te zeggen wat niet weder den volgenden dag veranderd is. Het faillissement is nog niet uitgesproken en nog steeds zijn er die de hoop koesteren, dat alles sal reg kom.”

★★

Hetzelfde blad bericht:

„Joe Ralph, de Surinaamsche bokser, heeft gisterenavond nieuwe lauweren geoogst in Demerara. Hij versloeg een bekend kampioenbokser van Haiti, een Senegalees Guerrier genaamd. Guerrier werd in de vijfde ronde technisch knock-out geslagen. Ralph wint hierdoor een bedrag van vijf honderd dollars en aandeel der recette.”

★★

In zijne Memorie van Antwoord op het voorloopig verslag over de begroting van koloniën, schrijft de Minister:

„De Braziliaansche regering heeft kort geleden het voorstel gedaan, om het werkplan voor de grensafbakeningswerkzaamheden te doen voorbereiden door een over eenige maanden te Bélem of te Rio de Janeiro te beleggen samenkomst van technische regeeringsvertegenwoordigers. Daarbij werd aangenomen, dat met de terreinwerkzaamheden in het najaar van 1931 een aanvang zou zijn te maken.

De met de Britsche en Fransche regeeringen gevoerd wordende gedachtenwisseling nopens de definitieve regeling van onderscheidenlijk de Westgrens en de Oostgrens van Suriname, wettigen de verwachting, dat ook deze aangelegenheid tot een beslissing zal geraken.”

★★

Op 27 November is alhier in den ouderdom van 72 jaar overleden de heer Maurice Nassy, oud-Hoofdamtenaar in Suriname, officier in de orde van Nranje Nassau.

De ter aardebestelling is onder groote belangstelling op 1 December geschied op Nieuw Eik en Duinen.

★★

In een beschouwing over de Surinaamsche begroting voor 1931 schrijft het „Algemeen Handelsblad” van 19 November:

„Hoe staat het met de plannen, waarover verleden jaar iets verluidde van bauxietwinning in het Nassagebergte? Zijn die geheel van de baan? Wij hebben gehoord, dat de ondernemer, die hier onafhankelijk van de aluminium trust aan den arbeid wilde, thans ook onder de trust is gekomen, Zou die laatste nieuwe concessies begeeren, dan mag toch nog wel eens opnieuw de vraag worden overwogen, of zij niet kan worden verplicht een deel van haar erts in Suriname of in Nederland te doen verwerken.

Er zijn in dit opzicht nog groote mogelijkheden, en juist daarom willen wij nog eens de wenselijkheid aanstippen van een mijnbouwkundigen dienst, waarvan de kosten op den voet van die van het Landbouwproefstation voor rijksrekening zouden moeten komen. Wat de bestaande bauxietonderneming betreft, doet een bericht in een van de Surinaamsche bladen over de wisseling van directie bij ons de vraag rijzen, of hier feitelijk niet de leiding voor een deel weer in Amerikaanse handen komt, in strijd met de concessievoorwaarden. Het loont

de haniascholen

a. regentesselaan 325-327, telefoon 32456

c. laan van meerdervoort 870, telefoon 39451

leiden uw kinderen in uw verloftijd op voor officiële- en school-examens, in de vakken: stenotypen, boekhouder, handelskennis, moderne talen, spaansch, esperanto, correspondentie, schoonschrijven enz. individueel onderwijs.

spreekuren maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag van 9.30-11.30, van 1.30-3.30 en van 7-9 uur. 5537

ELEGANT DANSEN

leert U, volgens Engelsche methode, in: 5587

Bronmeijer's Dansinstituut

LANGE POTEN 25a - TELEFOON 15550
- t.o. Hotel Central - DEN HAAG -

Het adres voor den verlofganger

wellicht de moeite daarnaar eens bij den bewindsman inlichtingen in te winnen. Onder Nederlandsche leiding zijn de productiekosten op Moengo verdaald onder de limiet, die voor kort nog de uiterste werd geacht. Dat is voor den fiscus daarginds niet zonder betekenis, als hij een juist inzicht in de bedrijfsleiding kan krijgen, en mede daarom lijkt het ons gewenscht, dat aan een zuiver Nederlandsche directie conform de concessievoorwaarden wordt vastgehouden.

Bij alle waardeering voor hetgeen de Amerikaanse onderneming voor de saneering van Moengo en omgeving heeft gedaan onder de vorige directie en voor hetgeen zij voor de werkgelegenheid in Suriname beteekent, rijst toch soms de vraag, of het gouvernement, dat met haar in rekening staat wegens verschillende diensten, zich wel voldoende onafhankelijk weet te houden van de groote Amerikaanse onderneming.

Daarover is niet iedereen gerust.”

★★

Naar een bericht aan den plaatselijken Agent van de stoomvaartmaatschappij Western Ocean Steamship Corp. is er een fusie tot stand gekomen tusschen deze Maatschappij en de Munson steamship Company, een van de grootste stoomvaartmaatschappijen van de Vereenigde Staten.

Door deze fusie zal de scheepvaartverbinding met Paramaribo regelmatig geschieden dan tot dusver het geval was.

Hoe ellendig de economische toestand in Suriname is, blijkt uit een bericht in „De Nieuwe Stem” van 27 October uit het Saramacca-district:

„...De plantages verkeerden in nood. De koffie is haast overkoopbaar. Catharina Sophia komt op 3 November a.s. onder den hamer. De Dankbaarheid zal weldra stopgezet worden, indien er geen verandering komt in de koffieprijsen, ofschoon dit jaar ruim 300 balen verwacht worden van de plantage. Met Broederschap ziet het er slecht uit. De kleine landbouwers maken geen prijzen voor hun product. Paddi brengt slechts 4 cent per K.G. op. De oogst is beneden de verwachting gebleven. Er is veel verloren gegaan door looze aren, enz. De cacao wordt door de winkeliers voor 16 cent per K.G. opgekocht en de oogst is niets bijzonders.”

Curaçao

Een welverdiende onderscheiding!

Het gaat wel eens vreemd met koninklijke onderscheidingen, waarbij dikwijls al te zeer eenzijdig aandacht geschonken wordt aan het ambtenaren-corps, aan den rang, die gegadigden bekleeden, of aan het aantal hunner dienstjaren. In een kleine gemeenschap als Curaçao is dat zeker niet minder het geval dan elders. Ditmaal is het eerekrans van verdiensten uitgereikt aan pater P. A. Euwens O. P., die bij koninklijk besluit is benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau.

Vergissen wij ons niet, dan heeft de heer Euwens reeds vele jaren geleden opgehouden in formeelen zin ambtenaar te zijn en practisch was hij het nimmer. De onderscheiding is gegeven bij gelegenheid van het herdenkingsfeest van het St. Elizabeths gasthuis, waarvan hij verscheidene jaren rector geweest is, als hoedanig hij, naar wij meenen, in

Instituut Hommes
nternaat Hoogezand
nd. jongens Holland
VRAAGT GRATIS PROSPECTUS

5350

den loop van dit jaar heenging. Toen kon hij weer wat tijd krijgen voor de beschrijving van de geschiedenis der missie, en eenige weken geleden voltooide hij een vluchtige schets van het hospitaal in de „Amigoe”.

„Een welverdiende onderscheiding” schreven wij, en wij verwachten niet, dat ditmaal dit woord ergens tegenspraak zal ondervinden, of door iemand als een ijdele klank zal worden opgevat. Euwens diensten gaan verder dan die van het rectoraat. Bijna 35 van zijn 62 levensjaren werkte hij in dienst der missie voor Curaçao, die hem lief is. En hoe werkte hij? Van den morgen tot den avond, als wellicht geen ander, in stilte zijn weg gaande. Euwens is de bescheidenheid in persoon. Uitmendend kenner van de geschiedenis der kolonie, bekleedt hij in de wetenschappelijke wereld een geheel eenige plaats, waar niemand hem naar de kroon kan steken.

Van harte wenschen wij hem geluk met zijn ridderkruis.

De districtenverdeling op Curaçao.

Het ontwerp, bij den Kolonialen raad ingediend, waarvan wij onlangs mededeeling gaven, is in den raad niet vriendelijk ontvangen. Algemeen konden de leden het nut en de noodzakelijkheid van het voorstel niet inzien, en de meerderheid gaf den gouverneur in overweging, het ontwerp in te trekken.

Een dure geschiedenis!

In de vergadering der Tweede Kamer van 20 November 11. werd een wetsvoorstel tot aanvulling en verhooging van hoofdstuk VIII der rijksbegroting voor 1929 aangenomen, waarbij behalve eenige uitgaven, die uit overschotten op dezelfde artikelen konden worden bestreden, gevoteerd zijn de volgende uitgaven, die een gevolg van den overval van 8 Juni 1929 zijn geweest:

- f 125.000.— bezoldiging personeel;
- 2.300.— verzorging van de geestelijke belangen van het personeel op de „Hertog Hendrik”;
- 70.000.— overtochtscosten van aflossingspersoneel;
- 49.100.— verbouwing van de „Arend, die aan „Koloniën verder jaarlijks f 90.000.— aan huur zal kosten.

Het jaarlijksch festijn!

De gelegenheid staat weer open voor goedkope kerst- en nieuwjaarstelegrammen. Uit 16 teksten mag men kiezen, om op „liberale” wijze zijn vrienden en bekenden een vooral „vrolijk” kerstfeest en een „gelukkig” Nieuwjaar te wenschen voor f 3.25 per telegram. Ook bestaat er gelegenheid tot het zenden van telegrammen in vrije teksten tegen een tarief, dat één vierde is van den gewonen prijs.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Graven van Bever.

Tijdens de werkzaamheden bij het herstel van het woonhuis van den heer Ben Maduro op Bever bij Koningsplein zijn aldaar twee groote grafzerken gevonden van hardsteen. De eene groot 2.65 M. bij 1.28 M. draagt onder een militaire trophee het duidelijke opschrift:

Hier legt begraven
JAN PIETERZ van OXFORT

Cornet over de Ruyterye

Obiit 29 Febr. 1684¹⁾

Met zijn Huysvrouw

JOHANNA MATTIAS

Obiit 27 April 1698.

De andere steen groot 2.68 bij 1.45 M. heeft tot opschrift onder een andere militaire trophee

Hier legt begraven

THOMAS PIETERZ

Cornet over de Ruyterye

Obiit 3 Febr. 1697.

Na de graven op het Israëlitische Kerkhof op Bleiheim, zijn deze steenen waarschijnlijk de oudste documenten op Curaçao.

Van den tweeden steen was het opschrift reeds bekend. De eerste is echter eerst dezer dagen omgedraaid, zoodat het opschrift leesbaar werd.

Aanvankelijk was de Ruyterij daar geplaatst om toezicht te houden op de Indianen, die er later echter niet meer woonden.

Van Oxfort beteekent, dat deze cornet (vaandrig) daar vandaan was, en waarschijnlijk was deze Jan Pieterz reeds hier gekomen met Van Walbeek

NEUTRALE SCHOOLVEREENIGING „SWEELINCKSCHOOI”

1ste SWEELINCKSTRAAT 22-24 - DEN HAAG

6 jaar L.O. met Fransch en Handenarbeid. Opleiding voor H.B.S. enz.

4 jaar U.L.O. Opleiding Diploma A. en B. Vervolgklasse.

Opleiding Diploma Stenografie en Cursus in het koken.

De Directrice, M. A. G. STEFFELAAR.

5546

den veroveraar van Curaçao in 1634²⁾). Zijn dochter Elizabeth was gehuwd met Juan Pedro van Collen die later Gouverneur was op Curaçao.

Amigoe di Curaçao.

1) De Amigoe schrijft „1864”, waarschijnlijk is 1684 bedoeld.

2) Hier heeft het blad „1643”.

Uit den Verren Vreemde

Japan's overbevolking.

De October-aflevering van *Eugenics* bevat een artikel van Prof. Warren S. Thompson: „Population Pressure in Japan”, dat den schr. tot conclusiën brengt die den Nederlandschen lezer niet onverschillig kunnen laten. Na het verschijnen der overbevolking besproken te hebben, zet Thompson zich tot een onderzoek naar de landen waar de Japanner ruimte kan vinden voor zijn „te veel”. Daarbij worden de Nederlandsche koloniën in Oost-Azië met een aandacht begunstigd, die niet onverdacht is, zooda als hij komt van Amerikaanse zijde. Amerika toch heeft er belang bij den Japanschen stroom af te leiden van de Amerikaanse kustlanden en van de Philippijnen, waarheen de Japanners tot nu toe liever trekken dan naar tropisch Nederland.

Wij zullen hier de hoofdzaak van Thompson's uiteenzetting weergeven.

Japan heeft in korten tijd zijn bevolking in sterke mate in ziental zien toenemen; die toename duurt voort. In de laatste jaren werd de vermeerdering op 850.000 p. j. gesteld, op een totaal-bevolking van 55 à 60 miljoen, waarbij dan nog alleen sprake is van eigenlijk Japan, zonder Korea en Formosa.

Kan Japan voor een zóó toenemende bevolking voldoende levensmogelijkheden aanbieden? Deze vraag moet ontkennend beantwoord worden. Japan is arm aan economische bronnen. Van het bergachtige land kan slechts ongeveer 1/3 voor landbouw worden benut. Vraagt men den Japanner, hoe hij zich de toekomst denkt, dan erkent hij dat hij geen land beschikbaar heeft, maar hij meent dat Japan, met Engeland als voorbeeld, een nijverheids- en handelscentrum kan worden, voor het Verre Oosten. Beschouwt men de zaak wat nader, dan blijkt deze vergelijking met Engeland weinig steekhoudend te zijn. Japan is arm aan steenkolen, al wordt er wel wat gevonden. Over ijzer beschikt 't ook niet in groote massa. In dit besef van een tekort aan eigen middelen van bestaan ligt de grondslag van zijn Mandschoerijpolitiek, want in dit vasteland-gebied wordt veel gevonden dat Japan voor zijn nijverheid nodig heeft. Het heeft steenkolenmijnen; het ijzererts is er gemakkelijk te bereik. De schr. in *Eugenics* voorspelt echter dat die voorraden niet lang zullen kunnen voldoen aan de eischen, die de moderne industrie stelt.

Maar hierbij moet ook melding worden gemaakt van het zeer belangrijke aandeel dat Mandschoerij voor Japan heeft in zake voeding en vruchtbaar-making. De geperste soja-boon-koeken en de soja-olie-producten vormen waardevolle artikelen. Tarwe en andere granen worden in toenemende hoeveelheden naar Japan uitgevoerd.

Maar de schr. ziet in Mandschoerij, evenmin als in Korea en Formosa, gebied waarheen de Japansche landverhuizer zich zal richten. In Mandschoerij zijn thans, buiten het schiereiland om Dairen en Port Arthur, een 100.000-tal Japanners, die vrijwel allen werkzaam zijn in den dienst der spoorwegen, bij de administratie van verschillende instellingen en bij onderscheidene ondernemingen. De Japanner is in Mandschoerij niet 't land in getrokken. Daar hebben de Chineezen het terrein behouden. Hun aantal is niet geteld, maar mag zeker op wel 30 miljoen gesteld worden. Volgens de opgedane ondervinding kan de Japanner er niet concurreeren met den Chinees.

Voor Korea geldt hetzelfde, behalve dan dat daar de Koreaan de plaats als bewerker van het land inneemt, die de Chinees in Mandschoerij bezet.

Japan heeft in het noorden zelf een weinig bevolkt eiland Hokkaido, maar de Japanner kan in het koude klimaat niet aarden. Volgens Prof. Thompson is Formosa zoo bevolkt, dat Japan daar geen emigratie-land van kan maken.

Zoo komt schr. tot de conclusie dat Japan in eigen gebied niet beschikt over hetgeen nodig is om een industrieel centrum te worden, en in eigen land evenmin als aan den Aziatischen overval gelegenheid vindt om zijn overbevolking te voeden.

Dit leidt hem dan gemakkelijk naar de oplossing: in het Nederlandsche tropische rijk wacht veel land op ontginning. Alleen Java heeft een dichte bevolking. Bij vele Japanners bestaat de opvatting, dat zij geschikt

VAN MARLE

EN

BIGNELL

Lange Voorhout 58
 's-GRAVENHAGE

KUNSTVEILINGEN
 MEUBELVEILINGEN
 TAPIJVEILINGEN

Op aanvraag
 wordt Catalogus
 toegezonden

5551

DEN HAAG.

REPATRIEERENDEN!

Overname huur en van eenige Meubelen, van mooi Heerenhuis, gelegen Antonie Duyckstraat 123, Den Haag, tegen nader overeen te komen datum, op voordeelige wijze. Brieven aan den Heer J. van der Post, Laan v. Nieuw Oost-Indië 21, Den Haag. 5617

zijn voor arbeid in een tropisch klimaat, naar hun oorsprong zijn zij verwant aan de bewoners van den Indischen archipel, in hoofdzaak behooren zij tot een landbouwers-volk, dat weinig behoeften kent. De blanke heeft in Indië niet de plaats van den eenvoudigen arbeider ingenomen, omdat hij hiervoor niet geschikt is, de Japanner zou er daadwerkelijk kunnen koloniseeren.

Genoemd worden dan Borneo, Nieuw Guinea, Sumatra, die alle zeer dun bevolkt zijn, het land wordt zeer weinig benut. De rijkdommen van den bodem komen slechts voor een zeer gering deel tot hun recht. Naast olie en ijzer bevat Borneo steenkolen. „It seems to me that with the population growing as it is in Japan, the holding by Europeans of these lands out of use is bound to make trouble in the not distant future”.

De Amerikaanse schrijver stelt zich dan, zooda als hij zegt, op het standpunt van den Japanner, als deze zich wil indenken in de toekomst. Eigenaardig is, dat de Amerikaan als hij zegt dit te willen doen, 't feitelijk niet verder brengt, dan aan de Japansche expansie-kwestie den maatstaf van het Amerikaanse belang aan te leggen. Hij brengt er de vlootsterkten en de economische belangen bij om een bloeiende Japansche kolonie van 10 à 15 miljoen zielen in Borneo te wenschen, want dit zou voor Amerika worden, „a very great asset to our commercial development”.

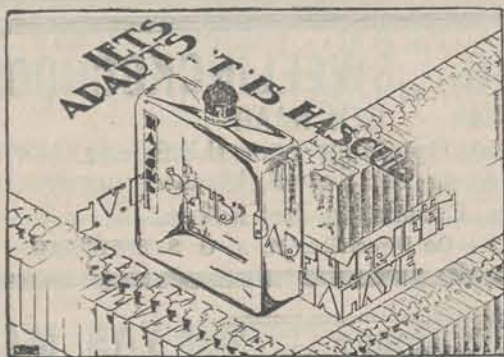
Wij moeten 't bij deze korte samenvatting van de ontwikkelde beschouwingen laten.

Bij de publicatie van het artikel werd vermeld, dat het de tekst is van een in Maart t. v. door Prof. Thompson uitgesproken rede, op de conferentie van „Immigration Policy in New-York City”. Daarbij was Dr. A. J. Barnouw, Prof. in de Nederlandsche taal en letterkunde aan de Columbia-hoogeschool aanwezig, en deze heeft in hetzelfde Oct. nr. van *Eugenics* bedenkingen en wederleggingen gegeven tegen, waarin hij vooral het punt, waarop Prof. Thompson juist zooveel nadruk legt, dat de Japanner graag naar Ned-Indië emigreert en daar gemakkelijk op dreef kan komen, bestrijdt. Hij wijst dan op de gelegenheid, die door ons gouvernement opengesteld is en op het geringe procent der Japansche immigranten. „The Japanese, whatever Dr. Th. may say to the contrary, are physically unfit for agricultural labor in the tropics. Dr. Th. may derive pleasure from the prospect of seeing Japan kick over the traces and start war in the Indian Ocean, but Japan herself will not derive much relief from here seizure of those islands. The Japanese tillers of the soil would not follow the soldiers”.

Dan stipt Dr. Barnouw nog aan dat een verandering van vlag de Maleische bevolking niet ten goede zou komen, terwijl Japan, op stuk van zaken, niet meer uit den bodem zou weten te halen dan onder het Nederlandsche regime geschiedt. De oplossing van het vraagstuk van Japans overbevolking moet niet in een tropisch gebied worden gezocht.

Neem uw leven in eigen hand. Wees niet afhankelijk van iemands beloften. Maak uw eigen plan en volvoer het. (De Zakenwereld).

606

Ingezonden

REDDEN VAN DRENKELINGEN.

Het oprichten van reddingsbrigades in Indië gewenscht.

In het begin van 1930 zond ik in mijn kwaliteit van voorzitter der Pers- en Propagandacommissie van den Ned. Bond tot het Redden van Drenkelingen een ingezonden stuk toe aan tal van Indische bladen om propaganda te maken voor het oprichten van reddingsbrigades in Indië. Voorts richtte ik uit naam van onzen bond tot vooraanstaande mannen op zwemverenigings- of sportgebied het verzoek als „Consul” te willen optreden.

Hoewel dankbaar, dat tal van directies der bladen het ingezonden stuk opnamen, moet mij nu aan het einde des jaars, van het hart, dat het enthousiasme voor ons schoone doel: 't redden van 'n medemensch, die in verdrinkingsgevaar verkeert, blijkbaar niet heel groot is.

Gedachtig aan het „Frappez, frappez toujours” vraag ik nogmaals vriendelijk belangstelling voor ons streven.

Allereerst dank aan een tweetal heeren in Indië en wel aan den heer N. Sturkop, Slapang 23, Soerabaya, die zich de benoeming tot Consul liet welgevallen, en aan den heer W. H. de Jonge, hoofd der school, Soeban Djorjig, bij Noeara Raim, Sumatra, die zich aansloot bij onzen bond en tal van inlichtingen, ook lectuur vroeg en verkreeg.

Ik ontving wel enkele antwoorden uit Indië, waarvan de voornaamste inhoud was, dat men zeker bij een verdrinkingsgeval ernstige pogingen tot redding zou ondernemen; ook werd me meegedeeld, dat het aantal verdrinkingsgevallen betrekkelijk klein is in Indië.

Zeker, ik geloof heel graag, dat de bereidwilligheid tot helpen bij gevaar bestaat; maar ik vraag me af: „Wat zal men doen, als gevaar dreigt?” Als het slachtoffer in zijn doodsangst den redder bij de polsen pakt, bij de keel of beenen grijpt, dan helpt enkel zwemkunst niet, maar moet men op de hoogte zijn van de uitkomstbrengende bevrijdingsgrepen. O, men zou het slachtoffer ook de keel kunnen toenippen, bewusteloos slaan, of het hoofd onder water houden (alles raadgevingen, die ik wel in ernst hoorde geven) maar zoo zou men, heel zacht gezegd, hem kunnen vermoorden in plaats van te redden. Bevrijdingsgrepen, deskundig toegepast, stellen iemand in staat zich uit de doodelijke greep of omarming los te maken.

De technische commissie van onzen bond heeft op duidelijke wijze aangegeven op welke manier een drenkeling veilig wordt vervoerd en hoe men zich bevrijdt uit den greep van een slachtoffer, zonder hem te schaden.

Dat het aantal verdrinkingsgevallen in Indië kleiner is dan in ons waterrijk Vaderland, is een gelukkig verschijnsel, ... maar er vallen toch slachtoffers. Dank zij de uitbreiding der zwemkunst, dank zij het actieve werk der reddingsbrigades, is in twintig jaren het aantal verdrinkingsgevallen in Nederland verminderd van gemiddeld 939 per jaar tot 713, een verschil dus van gemiddeld 226 per jaar.

En bovendien ... Een reddingsbrigade behoeft zich niet te bepalen tot het gebied van redden van drenkelingen, maar kan zich ook zeer nuttig maken door zich te bekwamen in Eerste Hulp bij Ongelukken in verband met het toenemend snelverkeer.

Zwemmend redden en onderwijs (door een medicus te geven) in E.H.B.O. ook noodig voor de toepassing van kunstmatige ademhaling enz. bij drenkelingen, bij elektrische ongevallen, bij ongevallen in fabriek of werkplaats en veroorzaakt door snelverkeer ... ziedaar een gecombineerde opleiding, toch ook nuttig voor Indië.

Laat me nu openlijk ieder in Indië, die belang stelt in het oprichten van reddingsbrigades, uitnoodigen, zich met mij in contact te stellen. Onze Bond zal dan gaarne van advies dienen. Wacht nu niet

af: „Of een ander het misschien doen zal?” maar: „Doe het nu.”

Onder beleefde dankzegging aan de redactie voor de opname en met verzoek aan andere bladen, dit ingezonden stuk te willen overnemen,

Hoogachtend,
A. J. MEYERINK.

Haarlem, Cruquiusstraat 10.

Van onze Adverteerders.

De Hollanders in Lisieux en Lourdes.

Het Comité tot Samenstelling van Nederlandsche Bedevaarten heeft de 37ste pelgrimsocht, in het jaar 1930, naar Lourdes en Lisieux op een film vastgelegd.

Aan dezen pelgrimstocht namen 1200 pelgrims en ongeveer 350 zieken deel. De film is nu gereed genomen en er heeft reeds een succesvolle eerste voorstelling plaats gehad.

De film wordt geëxploiteerd door de firma deeling van het Reisbureau Rotala Neerlandica, waar deze film te verkrijgen is.

Deze documentaire film geeft een getrouw beeld van den in Juli j.l. door het Comité voor Samenstelling van Nederlandsche Bedevaarten gehouden pelgrimstocht. De film vertoont het vertrek van de 4 treinen, de Oranjetrein, de Roode trein, de Blauwe trein en de Witte trein, de laatste als Zieken trein.

Alle belangrijke punten van beide gehele oorden worden op duidelijke wijze geprojecteerd, zodat de toeschouwer zich een goede voorstelling kan maken van hetgeen er gebeurt. Eveneens is groote aandacht geschonken aan de schitterende omgeving van Lourdes, o.a. ook de Pyreneeën.

Den 3den Dec. j.l. heeft met groot succes te Den Haag in het hotel „Twee Steden” de première plaats gehad. De Z.E. Heer Pastoor Kemper sprac bij de gelegenheid een geestdriftig woord, waarin hij de film voor het publiek inleidde en vrijaf voor de publicatie.

Berichten der Afdeelingen

Afdeeling 's-Gravenhage.

Contributie-betaling.

Leden en begunstigers worden beleefd attent gemaakt op de gelegenheid hun contributie over 1931 alsnog per postgiro onder no. 135120 te kunnen voldoen aan den secretaris-penningmeester van de afdeeling 's-Gravenhage van de Ver. „Oost en West”, Jacob Hopstraat 12. Ook bestaat gelegenheid de contributie aldaar contant te storten.

Na 15 Januari a.s. zal per post over de contributie worden beschikt, verhoogd met 15 cent voor innamekosten.

De Secretaris-penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Voor de leden der Afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West” zal Prof. Dr. J. C. Sleswijk op Vrijdag 19 December a.s. des avonds te 8 uur in de groote zaal van „De Twee Steden”, Buitenhof aldaar, een causerie met lichtbeelden houden over:

„Een Reis door Suriname en Curaçao”.

Leden met één huisgenoot hebben vrijen toegang op vertoon van lidmaatschaps- of contributiekaart.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.
Jacob Hopstraat 12.

Afdeeling Bergen op Zoom.

17 December a.s. te 8 uur nam. in Thalia: Lezing van Professor L. van Vuuren van de Hoogeschool te Utrecht.

Persoonlijke convocatie aan de leden volgt.
DE SECRETARIS.

Afdeeling 't Gooi.

Leden, welke aan de excursie naar het Koloniaal Museum op 23 December a.s., wenschen deel te nemen, gelieven dit ten spoedigste op te geven, aan den Secretaris met vermelding of zij aan lunch of rijstafel wenschen deel te nemen. Het aantal introducties is onbepaald. Leden van andere Afdeelingen zijn hartelijk welkom. Alleen bij voldoende deelname gaat de excursie door.

De Secretaris Afdeeling 't Gooi.

Afdeeling Apeldoorn.

Wat er verder nog komt.

Maandag, 15 December, in het Minerva-theater, om 8 uur, optreden van R. M. Jodjana met gezelschap, dus complete uitvoering van zijn dansdemonstratie met begeleiding van gamalan-muziek.

Nagekomen Berichten.

DAMESSTOFFEN
ZOOWEL
VOOR DE TROPEN
ALS VOOR HOLLAND

BOTHE
Keenestraat 21 Den Haag

STALEN WORDEN TEN
SPOEDIGSTE OP AANVRAGE
FRANCO GEZONDEN
DOOR GEHEEL NEDERLAND

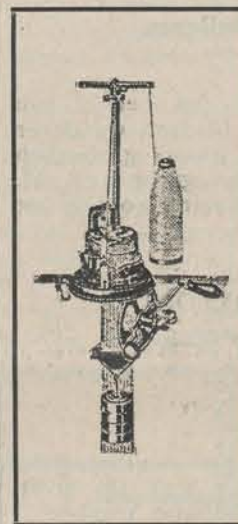
2014

Schoenmakerij en Lederhandel „De Econoom” Laan van Meerdervoort 570A (begin lijn 3)

PRIMA SCHOENREPARATIEN

Kwaliteit hoog. Prijzen laag. 5498

Tevens groote sorteering School-, Acten- en Muziektassen, Bagage-Artikelen, enz. enz.
DEN HAAG. TELEFOON 33706.

Weet U dat onze Rondbreimachines „Hollandia” in Indië zeer veel gevraagd worden? Reden daarvan is, dat men zelf de mooiste en duurzaamste kleding, ook kousen en sokken kan vervaardigen. Voor Indië hebben wij eene speciale, fijne cylinder laten vervaardigen, waarover wij de grootste tevredheids betuigingen mochten ontvangen. Dames welke eerlang naar Indië terugkeeren, verzuimen vooral niet, vooraf deze machine aan te schaffen. Wij geven U geheel gratis les aan huis. Vraagt vrijblijvend inlichtingen. 5592

Breimachinehandel
„HOLLANDIA”
Lange Nieuwstr. 77, Utrecht

NEDERLANDSCH-INDIË

Eerste klas firma vraagt

ENERGIEK ZAKENMAN

welke binnenkort op eigen kosten naar Indië vertrekt, om haar te vertegenwoordigen of voor haar zakenrelaties tot stand te brengen. Bewijzen van groote winstmogelijkheden voorhanden. Brieven onder no. 5618 bur. Koloniaal Weekblad, Wagestraat 37, Den Haag.

Om deze zeer bijzondere uitvoering mogelijk te maken zal deze plaats hebben door samenwerking van de volgende corporaties: Reisvereniging; Volks Universiteit; Kunstkring; Verg. v. Huisvrouwen en „Oost en West” en is de volgende regeling na onderling goedvinden getroffen:

Leden en huisgenooten der genoemde vereenigingen hebben toegang tot 2e rang à f 0,50 per persoon; tot 1e rang à f 1,— per persoon (rechten inbegrepen) niet-leden à f 1,50 per persoon.

De leden kunnen op Donderdag 11 en Vrijdag 12 Dec. tusschen 3—5 uur a/h. Minerva-theater plaatskaarten koopen en een nummer trekken.

Plaatsbespreken kan plaats hebben op Zaterdag 13 Dec. van af 2 uur, volgens het getrokken nummer. Wie no. 48 heeft, kan bespreken om 48 min. over 2. Wie 120 heeft, precies om 4 uur. Voor elke bespreking dus 1 minuut (zoals dat bij den Kunstkring gewoonte is). Zonder zoo'n volgnummer kan men niet voor-bespreken.

Dinsdag 16 Dec., 8 uur, „La Bordelaise”. Dan zouden we met de natuurhistorische vereeniging een voordracht hebben met prof. Jeswiet uit Wageningen. Z. H. G. berichtte echter even vóór het verzenden van dit bericht, dat hij verhinderd was.

In overleg met het bestuur der Natuur-historische Verg. zal de avond toch gehouden worden.

De heer J. C. Baars zal een voordracht met lichtbeelden houden over: „Indische Bergenweelde”.

De toegang hiervoor is als gewoon. Leden plus 2 huisgenooten vrije toegang. Begunstigers vrije toegang. Verdere toegang f 0,25.

Dit jaar is wat het aantal voordrachten enz. betreft, zeer vruchtbaar geweest. Ook voor 1931 hebben we een schitterend programma. Doch om dit te kunnen uitvoeren zal het ledental zeer belangrijk moeten toenemen — en wij dringen er krachtig op aan, dat elk lid daartoe het hare (of zijne) zal bijdragen.

Voor het Bestuur, de secretaris

J. C. BAARS.

Mededeelingen

VAN HET HOOFDBESTUUR.

Aan de leden der afdeling Den Haag van „Oost en West”.

In het belang der administratie en ter vermindering van omslachtigheid wordt men beleefd verzocht de jaarlijks verschuldigde contributie rechtstreeks te voldoen aan den Secr.-Penningmeester der afdeling Den Haag, den heer J. C. Baudoin, Jac. Hopstraat 12, Den Haag, giro no. 135120 — en dus niet aan het Algemeen Secretariaat.

Huldeblijk mr. Patijn.

In het comité voor het huldeblijk aan te bieden aan den oud-Burgemeester van Den Haag, den heer mr. J. A. N. Patijn, hebben o.m. zitting genomen de H.H.: R. Zuyderhoff, algemeen voorzitter der vereeniging „Oost en West” en F. van Peski, onder-voorzitter der afdeling Den Haag van deze vereeniging.

Daartoe welwillend in de gelegenheid gesteld door het Bestuur van het Genootschap „Neder-land—Frankrijk”, gevestigd te 's Gravenhage, wordt aan de leden onzer Vereeniging, op vertoon van hun lidmaatschapskaart, met een dame, toegang verleend tot de lezing van den begaafden letterkundige, den heer André Malraux, over „Les expressions suprêmes de l'homme en Asie”, welke lezing gehouden wordt op 15 December e.k., te 8 uur 15 in Excelsior (Zeestraat) 's Gravenhage.

Den leden onzer Vereeniging wordt bekend gemaakt dat bij het Algemeen Secretariaat, Korte Voorhout 6, Den Haag, gratis toegangskarten te bekomen zijn — tot een beperkt aantal — van de lezingen welke in dezen winter georganiseerd zijn door den Groep Nederland van belangstellenden in de Haagsche Academie van Internationaal Recht (afdeling den Haag). Deze lezingen hebben alle tot onderwerp de ordening der internat. verhoudingen (verleden, heden, toekomst). Verschillende deelen der wereld zullen worden beschouwd in verband met deze ordening.

De volgende lezingen zullen gehouden worden in het Vredespaleis om 8 uur 's avonds:

18 December 1930. — Mr. J. C. Baak over Amerika.

8 Januari 1931. — Ir. A. Baars over Rusland.

15 Januari 1931. — Prof. J. J. L. Duyvendak over Oost-Azië.

5 Februari 1931. — Dr. N. Japikse over het Britsche Wereldrijk.

De Alliance Française te Amsterdam heeft, als reeds een tiental jaren te voren, ook in dezen winter een aantal lezingen op verschillend gebied georganiseerd, welke ditmaal zullen gehouden worden van 17—23 Januari 1931 (Fransche week). Daartoe welwillend door het Amsterdamsche Comité van de Alliance Française in de gelegenheid gesteld, kunnen de leden onzer vereeniging vrije toegang bekomen voor de

lezing welke in die week gehouden zal worden door den heer Albert Lebrun, vice-president van den Senaat over: „La France colonisatrice”. Zij kunnen daarvoor een toegangskarta aanvragen bij den heer mr. Jan den Tex, Singel 298a, Amsterdam.

(Onze leden in Amsterdam worden afzonderlijk uitgenoodigd).

Studie van internationale vraagstukken.

Sinds eenige jaren bestaat de Groep Nederland van belangstellenden in de Haagsche Academie van Internationaal Recht, welke zich ten doel stelt het bevorderen van de studie van internationale vraagstukken; vraagstukken op juridisch, politiek, economisch en sociaal gebied, die verband houden met de zomercursussen der Academie. Uit den aard der zaak komen ook koloniale vraagstukken aan de orde. De groep beoogt tevens door publicatie van haren arbeid, voor zover daartoe aanleiding bestaat, ruimeren kring te dienen. Zij onthoudt zich van propaganda voor eenige godsdienstige of politieke richting en houdt hare vergaderingen in hoofdzaak in de wintermaanden.

Als eerste publicatie is verschenen *Mededeelingen nr. 1* *) over codificatie van internationaal recht. Deze mededeeling is ingedeeld in 5 hoofdstukken, die achtereenvolgens de geschiedenis van het internationale recht, de vraagstukken der territoriale wateren, der nationaliteit en der staatsaansprakelijkheid behandelen, met als laatste hoofdstuk eenige algemeene beschouwingen. Elk der hoofdstukken is ingedeeld in vier onderdeelen; n.l.: 1. noodzakelijkheid van codificatie; 2. codificatie vóór en na het totstandkomen van den Volkenbond; 3. de codificatie-conferentie van 1930 en 4. toekomstige codificatie. Als bijlage is een overzicht van de voornaamste multilaterale verdragen aan de publicatie toegevoegd.

In het derde hoofdstuk belicht Mr. A. Neytzel de Wilde, hoofd der Afdeling Juridische en Volkenbondzaken van het Ministerie van Koloniën, in het bijzonder de koloniale zijde van het vraagstuk der nationaliteit.

Of verdere uitgaven zullen kunnen volgen, hangt voor een goed deel ervan af of deze eerste zich zal kunnen bedruipen. Zij werd geschreven voor vakkundigen, maar tevens begrijpelijk voor leeken, die zich voor de behandelde vraagstukken interesseeren.

Het programma van de Groep voor dezen winter omvat:

I. Voortzetting van de besprekingen over *codificatie*, n.l. eene bespreking van voorgeschiedenis, inhoud en praktijk der multilaterale verdragen, in het bijzonder multi-laterale verdragen nopens het verkeer.

II. Eene serie voordrachten over *ordening der internationale verhoudingen*, waarin verschillende deelen der wereld, n.l. Europa, Amerika, Rusland, Oost-Azië en het Britsche wereldrijk zullen worden besproken in verband met deze ordening, en dit zoowel van politiek en juridisch, als van economisch en sociaal standpunt.

Diegenen, die zich aangetrokken of geroepen gevoelen mede te werken aan het doel der groep, zullen in haar midden welkom zijn. Voor hen, die een of meer der in deze wintermaanden te houden voordrachten gaarne zouden willen bijwonen, is een beperkt aantal uitnodigingskaarten — 15 st. — tevens toegangsbewijzen, te verkrijgen door bemiddeling van den Algem. Secretaris der Vereeniging „Oost en West”, Korte Voorhout 6.

*) Deze *Mededeeling* is verkrijgbaar in den boekhandel.

VAN DE REDACTIE.

Radio-telefoonverkeer met Indië.

Gedurende de maand November 1930 werden in het radiotelefoonverkeer met Ned.-Indië in totaal 300 gesprekken gevoerd, waarvan er 107 in Nederland en 193 in Indië werden aangevraagd.

Van de hier te lande aangevraagde gesprekken hadden er 47 betrekking op zakelijke- en 60 op familiaangelegenheden. Voor Indië bedroegen deze aantallen resp. 67 en 126.

In totaal werden 131 gesprekken in Nederland van huis uit gevoerd, waarvan in Nederland 47 en in Indië 84 werden aangevraagd.

In het radiotelefoonverkeer Europa-Indië via Nederland werden in November in totaal 6 gesprekken gevoerd, n.l. met België 1, Engeland 1, Hongarije 1, Noorwegen 1 en Zwitserland 2.

Leden van „Oost en West”

Doet Uwe inkoop bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad” door adverteeren steunen.

Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K. W.”. Ook daarmede steunt gij de belangen van de Vereeniging.

AMERSFOORT

N.V. „PATRIA” 5303
Boek- en Fotohandel. — Kantoorartikelen.
UTRECHTSCHER WEG 46 AMERSFOORT
TELEFOON 653

L'HIRONDELLE
W. K. VAN ROSSUM
16-18 LANGESTRAAT
AMERSFOORT

Dameshoeden
Confectie
Handschoenen
Kousen

TELEFOON 407

5304

Financieele Berichten.

Opgave van de N. V. Haagsche Boaz-Bank,
Molenstraat 45, Den Haag.

Noteeringen ter beurze van Amsterdam.

	1 Dec.	8 Dec.
	1930	
Aandeelen Koloniale Bank	164	162
„ Ned. Ind. Handelsbank	126	128½
Cert.aand. Ned. Handel Mij.	146¼	148½
Aandeelen Alg. Exploratie Mij.	106	101
„ Kon. Petroleum Mij.	309½	310¾
„ Rubber Cult. Mij. A'dam.	111½	112¼
„ Ned. Ind. Suiker Unie	181	179
„ Ned. Scheepvaart Unie	137¼	137¾
„ Handelsverg. A'dam	397	397
„ Deli Batavia Mij.	267	263⅞
„ Deli Maatschappij	261⅞	262
„ Senembah Mij.	289	287¼
„ Deli Spoor	155	157
„ Ned. Ind. Spoorweg Mij.	159½	163
„ Philips Gloeil. (nieuwe)	223¼	222¼
Cert.aand. Margarine Unie	206	200

Wisselkoersen

Verkoop

Londen	12.061½
New York Cable	2.48½/16
Berlijn	59.20
Parijs	9.75½
Brussel (Belga)	34.69½
Zürich	48.15
Weenen	35.—

Met Pensioen.

W. Kruidering, wnd. 1e commies bij den P.T.T.-dienst, Julianalaan 8, Helmond; J. Beun, onderwijzer 1e kl. O.W.L.O., Merelstraat 33, Leiden; ir. H. F. W. Becking, hoofdingenieur bij het Depart. B.O.W., Beeklaan 454a, Den Haag; J. A. Hordijk, hoofd Holl. Inl. school te Karanganger, Obrechtstraat 35, Den Haag; J. J. van Cattenburch, adj. inspecteur P.T.T.-dienst, Delpad 16, Wageningen.

In Nederland aangekomen verlofgangers.

J. Zaadnoordijk, onderbaas-sloepmaker, tevens kuisper en mastenmaker bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Weezenstraat 67, Den Helder; ir. T. de Vries, ir. 3e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, Kleverparkweg 72, Haarlem; H. Smit, opziener 1e kl. t. b. v. de Pyrotechnische werkplaats bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Schagenstraat 79, Den Helder; P. Goudswaard, alsvooren, Breeuwaerstraat 26, Den Helder; G. J. Lange, gediplomeerd gezaghebber bij het B. B., Sweelinckplein 23, Den Haag; G. J. Ziedes des Plantes, administrateur van Financiën, 3e kl., Archimedesstraat 107, Den Haag; Chr. F. W. Beckmann Stutz, onderwijzer 1e kl. O.W.L.O., Beukelsdijk 101, te Rotterdam; D. Ch. R. U. van Raalten, onderwijzer derde klasse bij het O.W.L.O., 2e van Blankenburgstraat 99, Den Haag; L. A. van der Linden, onderwijzer 3e kl. bij het O.W.L.O., Benthemstr. 48a, Rotterdam; G. J. Kuys, fg. controleur bij het B. B., Conradkade 17, Den Haag; mej. J. Ph. van der Zee, 1e commies bij de Algemeene Rekenkamer, Pijnboomstraat 4, Den Haag; mej. A. A. Siahajja, 1e commies bij het hoofdbestuur van den P.T.T.-dienst, Pijnboomstraat 40, Den Haag; ir. E. R. Haighton, ing. 1e kl. bij den W. en's Lands B.O.W., Mesdagstraat 44, Nijmegen; P. F. Jacobs, 1e commies bij het Departement der B.O.W., Begoniastraat 293, Den Haag; U. Fagginger, resident van Tapanoei, Valeriusstr. 98, Den Haag; O. Roe-

PIANO of Radio?

Plano en Radio staan niet tegenover elkaar; zij vullen elkaar aan en al geeft de radio de muziek ook nog zoo goed weer, op gezellige avondjes heeft de piano toch nog altijd de voorkeur.

Een piano is niet alleen een middel om muziek ten gehore te brengen, maar bovenal een middel om persoonlijk muzikaal gevoel te ultiem. Wie muzikaal is, zal altijd het verlangen blijven om zelf te spelen.

Ook zal luisteren naar goede muziek alleen, het gehoor niet ontwikkelen. Kinderen, die piano leeren spelen, zullen later veel beter goede muziek kunnen waardeeren, dan zij die geen muziekkennis hebben.

Een goede piano is de sleutel tot de gezelligheid in huis en een goed pianospeler is overal welkom. Geef daarom Uw kinderen de gelegenheid, die U misschien vroeger gemist hebt. Wij kunnen U een goede piano leveren vanaf **f 550.**

GOOSEN & SWAGERMAN
LAAN VAN MEERDERVOORT 100
DEN HAAG. TELEF. 37867
PIANO'S ORGELS RADIO

5289

N.V. Haagsche Boazbank

Molenstraat 45 & Telefoon 15903
Den Haag

Rente Spaarkas . . . . . 3 1/2 %
Rente Deposito's . . . 3 tot 4 1/2 %
Rente in Rekening-courant 3 %

Aan- en Verkoop- van Effecten
Verzilvering van Coupons
SAFE-INRICHTING
De Directie: **Mr. J. A. DE WILDE**
M. A. POTTER

5439

Hebt U een Familiewapen?

MARTEN N. DAMSTRA, Geslacht- en Wapenkundige,
UTRECHT, Kapelstraat 46,

spoort Uw wapen op, schildert wapens op papier, glas, als borduurpatroon, enz., levert Stempels en Zegelringen, Tinnen Borden en Bekers met wapengravures. 5523

Artistieke, heraldiek juiste uitvoering gegarandeerd.
Tatrijke dankbetuigingen uit de koloniën.

Hoofdkantoor
BINCKHORSTLAAN 5
Telefoon 72184
(3 lijnen) 5563

Dansinstituut v.d. Zanden

SCHIEDAMSCHESINGEL 103B-105B — ROTTERDAM
TELEFOON 51565 5591

Een der goede adressen voor Indische verlofgangers.

N.V. Drogisterij „DE SALAMANDER”

„De Haagsche Drogist”

Winkels door geheel Den Haag,
Rijswijk en Voorburg. 5610

Telefonische bestellingen onder no. 10454.

lofsen, administrateur (burg. ambt.) der Genie, Reinckenstraat 44, Den Haag; D. B. W. van Ardenne, inspecteur 1e kl. bij de Arbeidsinspectie, Statenlaan 72, Den Haag; P. A. Mattern, controleur 2e kl. bij den P.T.T. dienst, Loosduinschedade 67, Den Haag; mej. H. C. Machielse, onderwijzeres 2e kl. bij het O.W.L.O. Zonnelaan 1, Haarlem; A. C.

Uljee, adj. secretaris van den Volksraad, p.a. Nederlandsche Handel Mij., Den Haag; J. H. R. Dik, gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, F. C. Donderstr. 60, Utrecht; C. van Santen, schoolhoofd bij het O.W.L.O., Larixlaan 49, Den Haag; J. Hoogenboom, hoofdpolitieopziener bij de algemeene politie, Baarsjesweg 161, Amsterdam.

Mutatiestaat van 3 tot 10 December '30

Nieuwe Leden:	Voorgesteld door:
J. L. Westerouen van Meeteren, Amsterdam, Keizersgracht 210.	den heer F. W. Hudig te Amsterdam.
Mevr. D. Kock—Waworoentoe, Amsterdam, Vosstusstraat 18.	den heer Dr. H. F. Lumentut te Amsterdam.
J. N. van den Berg, Luitenant-Kolonel der Inf., Amersfoort, Utrechtsche weg 119.	den heer C. Sisselaar te Amersfoort.
B. A. van der Sluys, Heemstede, Valkenburgerlaan 25.	den heer J. F. Schmöle, te Heemstede.
H. P. Gallé, Hilversum, Sophialaan 9.	den heer K. W. Eschauzier te Hilversum.
P. J. van Lookeren Campagne, Hilversum, Vondellaan 5a.	Eigen aanmelding.
G. N. D. Degant, Hilversum, 's-Gravelandsche Weg 14.	Secretaresse Afd. Utrecht.
A. J. de Lange, Bussum, P. C. Hooftlaan 21.	Penningmeester Afd. Utrecht.
Mevr. Schroeder van der Kolk, Bilthoven, Soestdijksche Straatweg 115.	den heer G. J. Harmsen te Eefde.
H. Groningen, Zeist, Utrechtsche Weg 54.	den heer dr. H. H. Zeijlstra Fzn. te Deventer.
Prof. Dr. J. Schmutzer, Utrecht, Maliesingel 26.	den heer A. Bax te Arnhem.
J. J. Th. Evers, 'sDytshiem, Gorssel.	Mevr. de Wed. G. van Swighem te Nijmegen.
F. Deuling, Deventer, Smedenstraat 68.	den heer H. Sterker te Bergen-op-Zoom.
Ir. J. B. Kruijswijk, Arnhem, Sweerts de Landstraat 53.	Mevr. J. A. van Blaricom te Bergen-op-Zoom.
Mevr. de Wed. J. van de Winkel—Hees, te Nijmegen, van Welderenstraat 132.	Mevr. J. Blom te Bergen-op-Zoom.
P. A. van Aken, Kapitein Art., Markt, Bergen-op-Zoom.	den heer L. L. Nelissen te Den Haag.
L. van Loon, Directeur s.f., te Steenberg.	den heer A. Th. M. van Wijk Werneke te Den Haag.
H. H. J. Wieleman, Vertegenwoordiger Ford Compy te Bergen-op-Zoom, Kerkstraat.	den heer G. van Sandwijk te Den Haag.
G. Th. Kulenbömer, Den Haag, iste v. d. Boschstraat 55.	den heer J. C. Smits te Den Haag.
Mevr. A. J. C. van Kerckhoff, Den Haag, Prins Mauritslaan 99.	Secretaris Afd. Den Haag.
P. E. Winkler, Den Haag, Anth. Duijkstr. 53.	den heer G. J. A. Pool te Voorburg.
Mevr. de Wed. Dr. P. H. Schoonheid—v. d. Poel, Den Haag, Frankenslag 146.	den heer Th. van Loon te Den Haag.
Dr. L. J. van der Waals, Hoofd IVE Afd. Dep. van Koloniën, Den Haag, Kwartellaan 27.	den heer D. J. v. d. Wilk te Den Haag.
Dr. J. F. A. Pool, Oud-Kolonel Apotheker N.-I. L., Den Haag, Laan van Meerdervoort 187.	den heer W. R. Rijnders te Den Haag.
D. C. Poortman, Oud-Inspecteur van Arbeid, Den Haag, van Boetzelaerlaan 175.	den heer R. Ennema te Den Haag.
Jhr. A. G. F. van Kinschot, Den Haag, Danckertsstraat 14.	Eigen aanmelding.
A. P. 't Hoen, Oud-Administrateur van Cultuur Ondernng, Den Haag, Laan v. Meerdervoort 352.	Dr. H. Polvliet te Willemstad.
Mevr. de Wed. E. J. Heuvelink—Rotgans, Den Haag, Kapellein 12.	Secretaris Afd. Breda.
C. Bebelaar, Den Haag, Obrechtstraat 316.	Eigen aanmelding.
Jac. Prins, Pietermaai 50, Willemstad.	
Alex Curiël, Scharloo, Willemstad.	
R. A. M. Engelbrecht, Arts, Belvédèreweg, Willemstad.	
Mevr. Ph. F. G. Nalze, Postbox 133, Willemstad.	
R. J. Beaujon jr., Directeur Lands Watervoorziening, Fort Amsterdam, Willemstad.	
Directeur „West-India Mercantile Co Ltd., de Ruyterplein 28.	
Fr. Latour, Breda, Baronielaan 34.	
Dr. A. v. d. Poel, Hoofdredacteur v. h. Dagblad van Noord-Brabant, Breda, Baronielaan 154.	
Th. Docters, Sanderboutlaan 8, Beek (L.)	
Rectificatie: H. Schoep, Amsterdam, Daniël de Langestraat 14.	
-
Nieuwe begunstigers:	Voorgesteld door:
Mejuffrouw M. W. de Rijke, Nijmegen, Vermeerstraat 22.	den heer Dr. J. C. Bantjes te Nijmegen.
H. P. Zielstra, 2de Luitenant Inf. Bergen-op-Zoom, Halsterscheweg 10.	den heer J. Bruins te Bergen-op-Zoom.
-
Afschrijvingen:	R. I. P.
Mevr. P. Prins—Driessen, Heemstede, Jan v. Goyenstraat 5.	Den Haag, Willem de Zwijgerl. 29. (overleden.)
L. C. van de Velde, Amsterdam, Willemsparkweg 111.	
N. Salm, Amsterdam, Valeriusstraat 52.	
-
Adresveranderingen:	Afschrijvingen:
J. F. Bub, van: Rotterdam, Kleiweg 187b, naar: Hillegersberg, Berglustlaan 50b.	Hugo C. Mulder, Amsterdam, Gabriël Metsustr. 14.
Mevr. E. H. Bub, Hillegersberg, van: Berglustlaan 50b, naar: Kleiweg.	Jhr. E. de Kruijff, Utrecht, Mauritsstraat 100.
J. L. van Houten, van: Scheveningen, Duinweg 6, naar: Chateau d'Ayguevive, St. Vincent-de-Closse, par St. Cyprien, Dordogne.	L. J. Rietberg, Utrecht, Ambachtstraat 16.
J. Blok, Ass.-Res., thans t.b. van den Resident van Djambi.	H. S. v. d. Bos, Den Haag, Prinsengraacht 125.
Jhr. B. Ch. C. van Suchtelen, Ass.-Resident van: Sigli naar Bandjermasing.	
L. W. J. Olivier, thans te Batavia, Hoofdamtenaar t.b. van de Provincie West-Java.	
J. Fabriek, thans: Detachementscommandant Veldpolitie te Aek Kota Batoe (post-Marbau.) S.O.K.	
H. M. van Altena, thans Resident te Bodjonegoro.	